

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інституту

Кафедра обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Теоретичні основи і методичні аспекти аудиту запасів, коштів та розрахунків
підприємства»

(за матеріалами Товариства з обмеженою відповідальністю-фірма
«ЕГАСКО-ЛТД», м. Вінниця)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ФКА-213(м),
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітньої програми
«Фінансовий контроль та аудит»
заочної форми навчання

Аліни ТОКАРСЬКОЇ

Науковий керівник
д-р.екон.наук, професор

Ганна ДАЦЕНКО

Гарант освітньої програми
д-р.екон.наук, професор

Ганна ДАЦЕНКО

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ ТОВ-ФІРМА «ЕГАСКО-ЛТД».....	5
1.1. Економічна сутність запасів, коштів та розрахунків	5
1.2. Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД»	11
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ	18
2.1. Оцінка системи бухгалтерського обліку як інформаційне забезпечення запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»	18
2.2 Організація та планування запасів, коштів та розрахунків на ТОВ-фірма «ЕГАСКО-ЛТД».....	30
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ.....	36
3.1. Аналіз запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»....	36
3.2 Процедури і прийоми аудиту запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»	45
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Помилка! Закладку не визначено.
ДОДАТКИ.....	Помилка! Закладку не визначено.

ВСТУП

Актуальність теми. Для сучасних підприємств, основною метою діяльності яких є максимізація кінцевих результатів, особливо важливо мати стійке фінансове становище, високу конкурентоспроможність і міцний фінансовий стан в цілому. Для забезпечення вищевказаних параметрів діяльності необхідно ефективно управляти наявними в розпорядженні запасами, коштами та розрахунками підприємства. Саме вони формують основну діяльність підприємства та є однією з найважливіших ланок облікового процесу.

У системі теоретичних засад і практичних аспектів аудиту запасів, коштів та розрахунків підприємств, важливу роль відіграє висвітлення процесу виробництва продукції, його документування, механізм розподілу загальновиробничих витрат, розробка норм списання матеріалів на виробництво продукції тощо. Ефективно побудована система обліку необхідна для достовірного визначення економічного стану підприємства з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх подальшого використання. Запаси, кошти та розрахунки, виступаючи в якості предметів праці, є важливим фактором фінансово-господарської діяльності підприємства будь-якої галузевої приналежності.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів аудиту запасів, коштів та розрахунків внесли провідні українські дослідники: Г.В. Білан, О.О. Бабій, О.Ю. Голубєва, І.Є. Кузьмінський, М.М. Новікова, О.В. Савченко та інші. Вивчення методики та організації аудиту запасів, коштів та розрахунків дає змогу внести деякі пропозиції та використати ті методичні концепції, які сприятимуть вдосконаленню їх в процесі виробництва.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування сутності, змісту, ролі в господарській діяльності та методики аудиту запасів, коштів та розрахунків підприємства.

Для досягнення поставленої мети в процесі виконання роботи вирішенні наступні завдання:

- 1) здійснено теоретичні обґрунтування економічної сутності запасів, коштів та розрахунків;
- 2) надано організаційно-економічну характеристику підприємства;
- 3) розглянуто особливості бухгалтерського обліку та планування запасів, коштів та розрахунків у ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД»;
- 4) здійснено оцінку та проведено аналіз запасів, коштів та розрахунків підприємства ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»;

Об'єктом дослідження є господарські процеси, що пов'язані з бухгалтерським обліком та аудитом запасів, коштів та розрахунків у товаристві з обмеженою відповідальністю – фірма «ЕГАСКО-ЛТД».

Предметом дослідження є сукупність теоретично-методичних, організаційних та практичних основ аудиту запасів, коштів та розрахунків підприємства.

Методи дослідження. В процесі дослідження застосовано системи методів, направлених на досягнення поставленої мети та завдань. Серед них слід виокремити монографічний метод та метод порівняння – використано для з'ясування підходів різних вчених щодо сутності; системно-структурний метод – застосовано в процесі з'ясування складових запасів, коштів та розрахунків; метод аналізу та синтезу – використано при дослідженні синтетичного та аналітичного обліку запасів, коштів та розрахунків; узагальнення – при формуванні висновків дослідження. Для виконання кваліфікаційної роботи використано програмне забезпечення Microsoft Excel та Microsoft Office.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів з питань аудиту запасів, коштів та розрахунків, законодавчі та нормативні акти України, дані бухгалтерського обліку, фінансова звітність підприємства, Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ ТОВ-ФІРМА «ЕГАСКО-ЛТД»

1.1. Економічна сутність запасів, коштів та розрахунків

Для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції кожна господарська одиниця повинна мати у своєму розпорядженні запаси, кошти та розрахунки. Без них неможливо започаткувати будь-який бізнес. Навіть найменша підприємницька справа вимагає певного стартового капіталу, оскільки функціонування того чи іншого господарського товариства, незалежно від рівня його діяльності, потребує формування джерел наповнення запасів, коштів та розрахунків на подальше ефективне їх використання. Таким чином, здійснюючи виробничо-господарську діяльність кожне підприємство вимушене мати відповідний капітал, направлений на формування запасів, коштів та розрахунків.

Проте для початку варто визначити, в чому полягає економічна сутність поняття «запаси», «кошти» та «розрахунки». Адже досить часто можна зустріти в літературних джерелах терміни, які на перший погляд, є ідентичними. Тлумачення запасів, коштів та розрахунків як самостійної економічної категорії має розкривати їх економічний зміст та роль, яку вони виконують у процесі виробництва.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності запасів. Дехто з науковців спрощено трактує їх як «матеріальні цінності», «економічна категорія», «фонд матеріальних цінностей». В науковій економічній термінології запаси трактуються як «матеріали, комплектуючі, напівфабрикати, готова продукція та інші ресурси, що зберігаються на підприємстві з метою забезпечення безперебійного виробництва та надання послуг» [21].

За словами української вченої О.О. Бабій, запаси – це матеріали, комплектуючі, напівфабрикати, готова продукція та інші ресурси, які

зберігаються на підприємстві з метою забезпечення безперебійності виробництва та надання послуг [1].

Згідно із НП(С)БО 9 «Запаси», запасами вважаються активи, які утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності [40].

Іншими словами, запаси – ресурси, які зберігаються на підприємстві з метою забезпечення безперебійної роботи виробництва та надання послуг, а також оптимізації витрат на підприємстві. Ефективне управління запасами дозволяє зменшити витрати на складське утримання, збільшити швидкість обігу запасів та підвищити рівень обслуговування клієнтів [10].

Правильне розуміння економічної сутності запасів потребує перш за все усвідомлення їх цінності в процесі виробництва. Їх не слід ототожнювати з ресурсами, тобто з оборотними засобами і засобами обігу, оскільки вони є головним чином засобами виробництва (сировина, матеріали тощо), напівфабрикати, готові вироби, товари. Для дослідження терміну "запаси" науковці використовують різні методи та підходи, такі як аналіз показників ефективності управління запасами, оцінка ризиків витрат, визначення оптимального рівня запасів та інші. Для більш поглибленої сутності запасів необхідно розглянути її класифікаційні ознаки.

Класифікація запасів, як і активів в цілому, досить широка і налічує безліч ознак. В економічній літературі не визначається комплексна класифікація, що включає найбільш поширені класифікаційні ознаки. Замість цього існує безліч різних класифікацій, в яких ряд ознак або дублюються, або мають різні назви, зберігаючи при цьому свою суть. Розглянемо класифікацію запасів в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація запасів згідно із НП(С)БО 9 «Запаси» [40]

№ з/п	Класифікація запасів	
1	За формою наявності	<ul style="list-style-type: none"> • матеріали та комплектуючі; • напівфабрикати; • готова продукція; • товари.

Кінець табл.1.1.

2	За цільовим призначенням	<ul style="list-style-type: none"> • запаси для виробництва; • запаси для продажу.
3	За призначенням	<ul style="list-style-type: none"> • основні виробничі запаси; • допоміжні виробничі запаси; • запаси на ремонт; • необхідність відновлення.
4	За способом придбання	<ul style="list-style-type: none"> • власні запаси; • запаси на консигнації; • запаси на комісію; • запаси партнерів.
5	За методом управління	<ul style="list-style-type: none"> • запаси, що керуються за потребою; • запаси, що керуються за прогнозом; • запаси, що керуються за методом "мінімум-максимум"; • запаси, що керуються за методом "точка перезаамовлення".
6	За статусом юридичної власності	<ul style="list-style-type: none"> • власні запаси; • запаси партнерів; • запаси на консигнації.

Запаси в процесі виробництва відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та ефективності виробництва. Ось декілька причин, чому запаси є важливим елементом виробничого процесу:

– забезпечення безперебійного виробництва: наявність необхідних запасів забезпечує виробництво необхідними матеріалами та комплектуючими, що у свою чергу дозволяє уникнути зупинок виробництва через відсутність необхідних ресурсів.

– економія часу та коштів: наявність запасів дозволяє зменшити час на організацію та проведення закупівель, а також знизити витрати на доставку матеріалів на виробництво.

– можливість вирішення непередбачуваних ситуацій: запаси дають можливість швидко реагувати на непередбачувані ситуації, такі як збільшення попиту на продукцію або затримки з поставками матеріалів.

– зниження ризику втрати продукції: запаси дозволяють зменшити ризик втрати продукції через можливість заміни пошкодженого обладнання або матеріалів.

Отже, запаси в процесі виробництва є важливим елементом, який дозволяє забезпечити безперебійне та ефективне виробництво, зменшити ризики, економити час та кошти та забезпечувати готовність до непередбачуваних ситуацій.

Грошові кошти є одним з найважливіших елементів фінансової діяльності будь-якого підприємства. Вони дозволяють здійснювати операції з купівлі-продажу, оплати рахунків, заробітної плати, податків та інших витрат. Грошові кошти можуть бути представлені в різних формах, таких як готівка, банківські рахунки, цінні папери, розрахункові документи та інші.

Сутність грошових коштів досліджується в багатьох галузях науки, таких як економіка, фінанси, банківська справа, фінансовий менеджмент тощо. В економіці грошові кошти трактуються як засіб обміну, який дозволяє здійснювати операції купівлі-продажу товарів і послуг [46]. У фінансовому аналізі грошові кошти трактуються як один з показників фінансового стану підприємства, що відображає наявність готівки та її еквівалентів на рахунках підприємства [5].

Грошові кошти обслуговують економічний обіг виробничих засобів і засобів обігу підприємства. Авансуючись у грошовій формі для купівлі підприємством сировини, матеріалів, виплати заробітної плати, вони в процесі виробництва переходять у незавершене виробництво, потім у готову продукцію, далі – у сферу розрахунків, а після реалізації готової продукції знов вивільняються у своїй первісній формі, тобто у формі коштів, готових для нового авансування.

Для того, щоб процес виробництва та реалізації відбувався безперервно, необхідно, щоб грошові кошти були вкладені одночасно на всіх стадіях кругообігу.

Важливим етапом розкриття економічної сутності грошових коштів є їх класифікація за певними ознаками. В економічній літературі користуються різними класифікаційними ознаками. Так, М. О. Косенка за формою наявності виділяє: готівкові та безготівкові грошові кошти [22]. За способом формування: власні та залучені грошові кошти. Цю класифікацію запропонував Ольга

Малишева [31]. За функцією: грошові кошти як засіб обігу, засіб виміру вартості, засіб накопичення тощо (О.В. Шкарупа) [60]. За терміном обігу: короткострокові та довгострокові грошові кошти (В. Я. Громов) [11].

На рис. 1.1 наведено класифікацію грошових коштів як об'єктів обліку

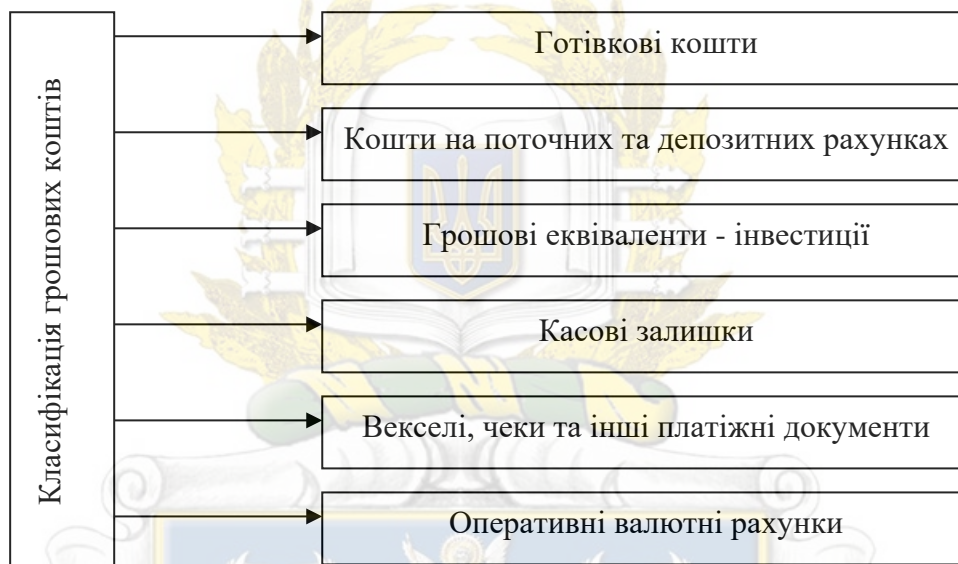

Рисунок 1.1 - Класифікація грошових коштів

Для підприємств грошові кошти є необхідним ресурсом для забезпечення своєї діяльності, розширення бізнесу та розвитку. Ефективне управління грошовими коштами допомагає забезпечити стабільність фінансового стану підприємства та збільшення його прибутку. Однак, недостатня кількість грошових коштів може призвести до фінансової нестабільності підприємства, тому важливо планувати та контролювати витрати та доходи, а також забезпечувати достатній рівень ліквідності.

Розрахунки в процесі виробництва є складовою фінансової звітності підприємства. У цій частині зазвичай відображається загальна інформація про надходження коштів від клієнтів, а також про заборгованість перед підприємством. Загальна інформація про надходження коштів від клієнтів може включати загальну кількість отриманих оплат та їх структуру за період. Також можуть бути вказані основні джерела надходження коштів та їх вплив на фінансовий стан підприємства. В світовій практиці розрізняють: розрахунки з покупцями та замовниками та розрахунки за податками та платежами.

Розрахунки з дебіторами - це процес взаєморозрахунків між підприємством і його клієнтами, які заборгували за придбані товари або послуги. Для правильного ведення розрахунків з дебіторами необхідно вести облік заборгованості з кожним клієнтом окремо. Це дозволяє точно відслідковувати, які заборгованості є на даний момент, скільки часу вони знаходяться у стані заборгованості та які заходи необхідно прийняти для їх погашення.

Основними етапами розрахунків з дебіторами є:

- 1) виписка рахунку-фактури за придбані товари або послуги;
- 2) оплата з боку клієнта за товари або послуги;
- 3) внесення оплати в облікову систему та зменшення заборгованості клієнта;
- 4) відстеження заборгованості та надання клієнту інформації про стан його розрахунків;

Ефективне управління розрахунками допомагає забезпечити стабільність фінансового стану підприємства та підвищити довіру клієнтів та інших зацікавлених сторін до нього.

Таким чином, проаналізувавши погляди різних вчених на поняття «запаси», «кошти» та «розрахунки», можна дійти до висновку, що під ними потрібно розуміти єдину сукупну масу вартості, яка обертається у процесі господарської діяльності підприємства у вигляді оборотного капіталу з метою забезпечення економічної вигоди.

Отже, запаси, кошти та розрахунки – це складна різнопланова економічна категорія, яку вживають та використовують як вчені, так і підприємці, вкладаючи в неї різну сутність та зміст. Вони включають елементи, які з різною вагою та інтенсивністю беруть участь у виробничому процесі, приносячи при цьому економічну вигоду. Окрім того, запаси, кошти та розрахунки використовуються на всіх етапах операційного циклу, тобто як у складі виробничого, так і у складі фінансового циклу господарського підприємства.

1.2. Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є Товариства з обмеженою відповідальністю – фірма «ЕГАСКО-ЛТД».

Повне найменування товариства: Товариство з обмеженою відповідальністю – фірма «ЕГАСКО-ЛТД».

Скорочене найменування: ТОВ– фірма «ЕГАСКО-ЛТД».

Місцезнаходження товариства: 21000, Вінницька область, м. Вінниця, вул. Гонти, буд. 56А.

Товариство з обмеженою відповідальністю – фірма є юридичною особою з дня його державної реєстрації, що має самостійний баланс, власні основні та оборотні засоби, поточні та валютні рахунки в банківських установах, круглу печатку та кутовий штамп зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом.

Головною метою діяльності товариства є отримання прибутку шляхом виробництва, реалізації та переробки паперової продукції, виконання певних робіт та здійснення інших видів діяльності, що не суперечить чинному законодавству України та Статуту (Додаток В).

Досліджуване товариство здійснює свою господарську діяльність за такими видами економічної діяльності:

- 17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари;
- 16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів;
- 46.77 Оптова торгівля відходами та брухтом;
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель.

Основним напрямом господарської діяльності ТОВ– фірма «ЕГАСКО-ЛТД» є діяльність за КВЕД 17.21 – Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари.

Товариства з обмеженою відповідальністю – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» є платником податків, в тому числі й податку на додану вартість, та перебуває на обліку в органах державної фіскальної служби з 1997 року.

Управління товариством здійснює директор. Товариство належить до суб'єкта малого підприємництва, чисельність працюючих у 2022 році становила 38 особи.

ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» має лінійно-функціональну організаційну структуру управління, яка складається з трьох рівнів підпорядкування. Керівнику організації, підпорядковуються його заступники за функціями, тобто заступник директора з виробництва, заступник директора з фінансів, заступник директора з охорони праці та відділу кадрів, заступник директора з комерційних питань, відділ матеріально-технічного забезпечення, відділ бухгалтерського обліку, відділ кадрів та служба безпеки. Керівник організації здійснює керування лише цими учасниками структури, а керівники організаційних відділів здійснюють управління по виконанню робіт працівниками.

Метою складання фінансової звітності є надання її одержувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД».

Для дослідження господарської діяльності ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» проаналізуємо його основні економічні показники на підставі форм фінансової звітності за 2018-2022 роки (Додаток Г, Д, Е, І, Ж). Результати аналізу згруповано та представлено у спеціальній аналітичній таблиці (Додаток З).

За результатами здійсненого аналізу ми маємо право здійснити наступні висновки:

- Показник чистого доходу від реалізації послуг є стабільним. Так, його значення у 2019 р. збільшилося на 3623,4 тис. грн., або на 14,89% від попереднього 2018 р. У 2020 р. зазначений показник зріс на 8,29%, що у сумі склало 2318 тис. грн., порівнюючи з 2019 роком. У 2021 році показник зріс на 1025,6 тис. грн. у порівнянні з 2020 р. У 2022 році показник зменшився 572,5 тис. грн. або на 1,83%

- У 2019 р. валовий прибуток зріс у порівнянні з 2018 р. на 30.83%, або 418.9 тис. грн. У 2020 році показник збільшився на 922,7 тис. грн. (51,9%). У 2021 р. показник зменшився і становив 38,45% або 1038,3 тис. грн. у порівнянні з попереднім роком. Значне зменшення спостерігається у 2022 році, показник якого становив 1073 тис грн., що на 589,1 тис. грн. або на 35,44% менше від 2021 р.

- Операційні доходи мають тенденцію до зменшення. У 2019 р. операційні доходи зменшились на 9,83% або 194,4 тис. грн. у порівнянні з 2018 р. У 2020 р. показник зменшився на 1204,7 тис. грн. або на 67,59% порівнюючи з 2019 роком. У 2021 р. показник суттєво збільшився на 1793,5 тис. грн., що на 310,4% більше від 2020 р. У 2022 р. показник зменшився на 241,2 тис. грн. порівнюючи з 2021 роком. Позитивним є те, що зазначений показник у 2022 р. зменшився на 10,17%, але при цьому зменшились витрати операційної діяльності.

- У 2021 р. показник операційних витрат збільшився на 24,39%, або на 722,6 тис. грн. при порівнянні з 2020р., у 2022 р. зменшився на 571,6 тис. грн., або 15,51% в порівнянні з 2021 роком.

Інших доходів та інших витрат товариство не має. Фінансовий результат до оподаткування та показник чистого прибутку мають тенденцію до збільшення. Основні показники діяльності графічно наведені на рис. 1.2.

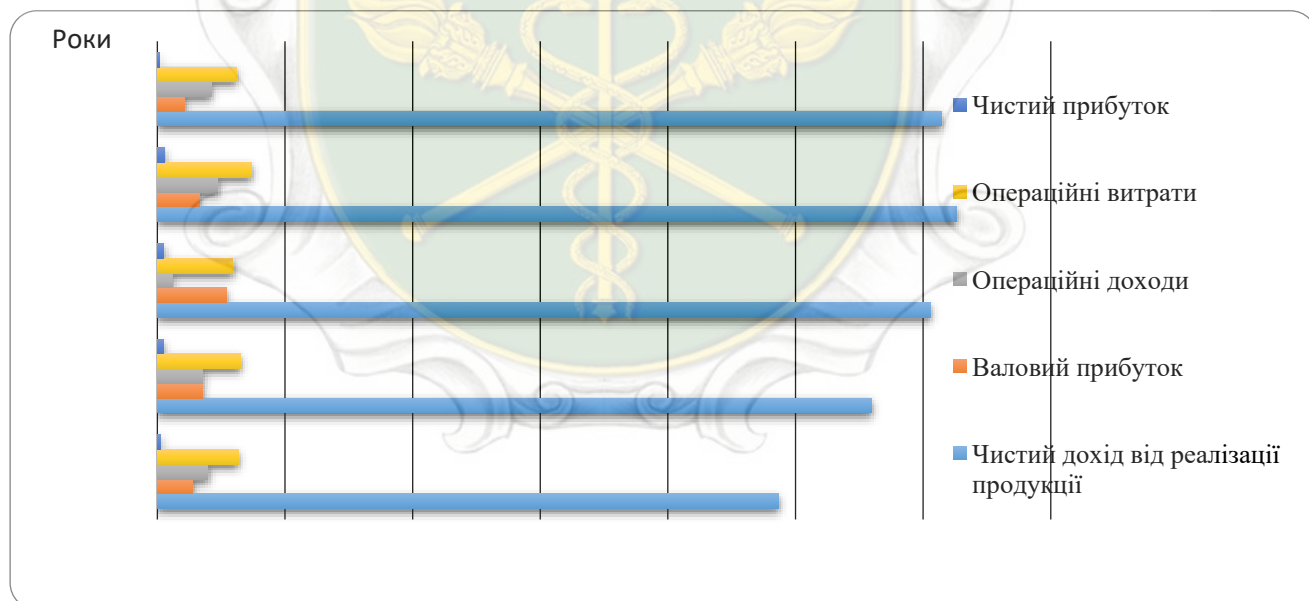

Рисунок 1.2. Динаміки зміни основних показників діяльності
ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

- У зв'язку із зміною показника чистого прибутку має тенденцію до зміни показники рентабельності та фондівдачі. Розглянемо зміни на рис. 1.3.

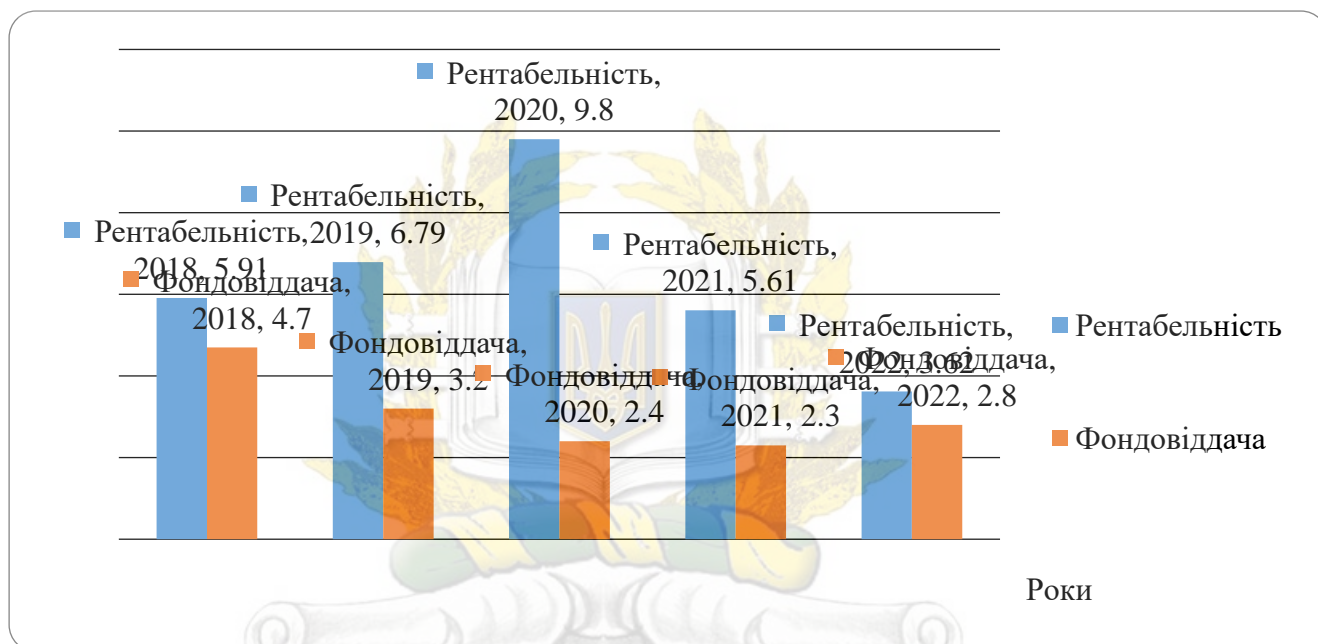

Рисунок 1.3. Динаміки зміни рентабельності та фондівдачі
ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., %

З даних, що наведені в таблиці, варто зазначити, що дані показники не мають системного характеру. З 2018 р. по 2020 р. показник рентабельності зріс на 3,89%. У 2021 р. показник суттєво зменшився на 4,19%. У 2022 р. показник зменшився на 1,99% у порівнянні з 2021 р. Це спричинено внаслідок війни між Україною та агресором. Воєнний конфлікт спричинив до зменшення попиту на товари та послуги, зниження рівня життя населення та збільшення витрат на перевезення та переобладнання виробничого обладнання. У результаті, ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД зазнало збитків та втратило свою рентабельність. Крім того, війна спричинила до зниження інвестицій та зміни умов роботи підприємства, що також вплинуло на їхню рентабельність. Крім того, війна призвела до зниження рівня життя та до зменшення купівельної спроможності населення, що також відобразиться на доходах підприємства.

Показник фондівдачі має тенденцію до зменшення. Значне зменшення спостерігається у 2019 р., показник якого становив 1,5%. У 2020 р. показник

зменшився на 0,8% порівняно з 2019 р. На її динаміку безпосередньо має вплив інфекція COVID-19. За період пандемії, ціни підприємства значно знизилися, особливо у роздрібній торгівлі. Крім того, пандемія COVID-19 спричинила значну нестабільність на виробництві, що призвело до значних коливань їхніх значень та до зменшення фондової вартості. У 2022 р. показник становив 2,8%, що на 0,5% більше ніж у 2021 р. Це спричинено внаслідок збільшення собівартості реалізованої продукції на 16,6 тис. грн. Розглянемо детально зміни собівартості реалізованої продукції на рис. 1.4.

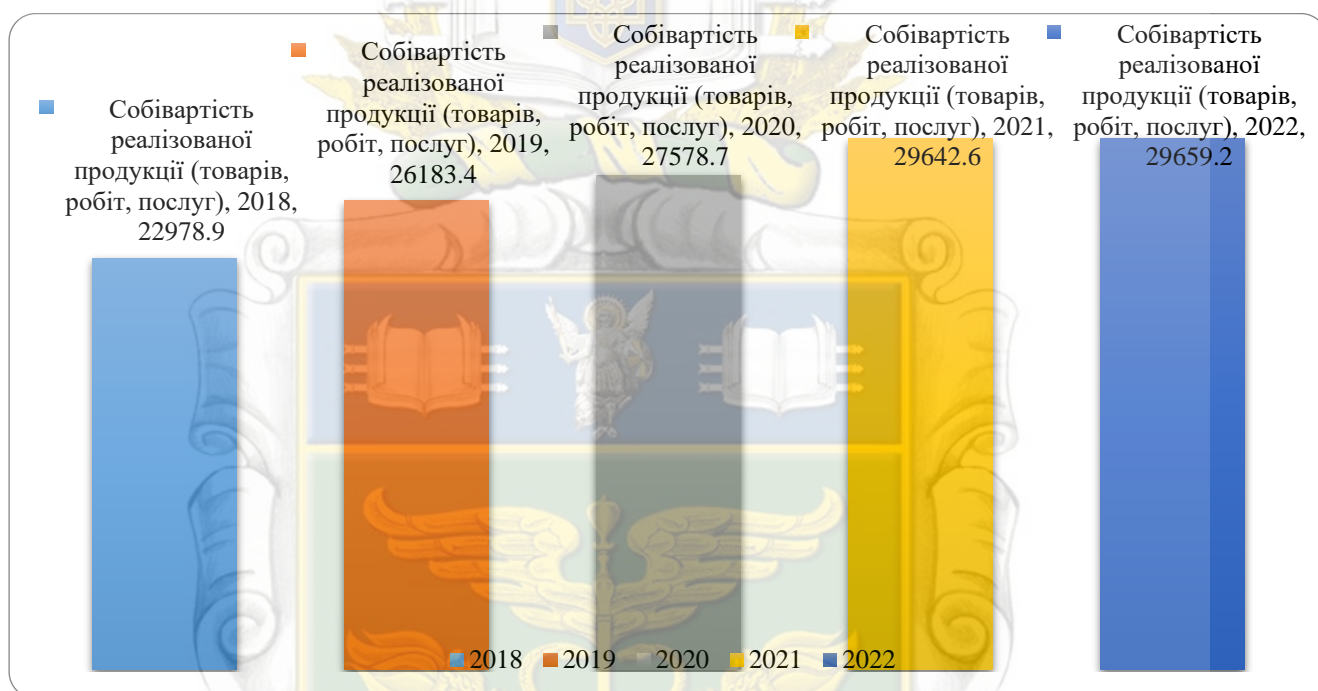

Рисунок 1.4. Динаміки зміни собівартості реалізованої продукції ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

У результаті проведеного аналізу стає очевидним, що собівартість реалізованої продукції має тенденцію до зростання. У 2020 р. зростання склало 1395,3 тис. грн., або на 5,33% більше, ніж у 2019 р.; у 2021р. – 2063,9 тис. грн., або 7,48% порівнюючи з 2020 роком. У 2022 р. показник собівартості продукції становив 29659 тис. грн., що на 16,6 тис. грн. або на 0,06% більше ніж у 2021 році. Окрім собівартості реалізованої продукції, що впливає на зміну показника фондовідачі, показник середньорічної вартості основних засобів також має

значний вплив для її зміни. Розглянемо зміни середньорічної вартості основних засобів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» протягом 2018 – 2022 рр. на рис. 1.5.

Рисунок 1.5. Динаміки зміни середньорічної вартості основних засобів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

Згідно з даних, що наведені на рисунку, варто зазначити, що середньорічна вартість основних засобів також має тенденцію до збільшення. У 2020 р. показник збільшився на 40,89%, що у сумі склало 3301,15 тис. грн., при порівнянні з 2019 р.(8073,8 тис. грн.), у 2021 р. при порівнянні з 2020 р. показник збільшився на 12,31%, або на 1400,2 тис. грн. У 2022 році показник значно зменшився на 2119 тис. грн. або на 16,59% у порівнянні з 2021 р.

- Чисельність працівників протягом 2018-2021 рр. суттєво не змінилася – 43-44 особи. У 2022 році їх кількість зменшилась і становила 38 осіб. Це спричинене внаслідок зменшення виробництва продукції, тому і зменшення витрат на оплату праці.

- Продуктивність праці змінюється аналогічно до показника чистого доходу від реалізації. У 2020 р. показник збільшився на 7,78%, що становить 46,29 тис. грн., при порівнянні з 2019 р. А у 2021 р. показник зріс на 32,33 тис. грн., що склало 5,04% при порівнянні з попереднім 2020 роком. У 2022 р. показник зріс на 106,8 тис. грн. або на 15,85% порівняно з попереднім роком. Значне збільшення

показника продуктивності праці у 2022 році спричинене внаслідок скорочення чисельності працівників.

Результати проведеного аналізу дають підстави зробити висновок про те, що фінансово-господарська діяльність ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» є не стабільною. Прибутковість підприємства залежить від різних факторів, що впливають як на позитивний так і негативний результат діяльності підприємства. Основними чинниками, що впливають на нестабільність фінансово-господарської діяльності ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД», є зниження попиту на її продукцію та послуги, збільшення конкуренції на ринку, недостатність фінансових ресурсів та висока вартість виробництва.

Порівняно зі своїми конкурентами, фірма «ЕГАСКО-ЛТД» має меншу частку ринку та не володіє достатнім рівнем інноваційності та ефективності виробництва. Крім того, фірма «ЕГАСКО-ЛТД» також зазнає фінансових втрат через недостатність фінансових ресурсів для фінансування своїх проектів та інвестицій. Для покращення фінансового стану підприємства необхідно здійснювати ефективний управлінський контроль та розробляти стратегії щодо збільшення частки ринку та ефективності виробництва. Також потрібно шукати нові ринки та можливості для розвитку, залучати додаткові інвестиції та забезпечувати достатність фінансових ресурсів для фінансування проектів тощо.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ

2.1. Оцінка системи бухгалтерського обліку як інформаційне забезпечення запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

З метою виявлення фактичного стану справ на ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» використання запасів, коштів та розрахунків проаналізуємо ефективність їх використання. Вплив інтенсивних факторів на їх зміну досліджуємо за трьома напрямками: вдосконалення функціонування запасів, коштів та розрахунків у цілому, вдосконалення якісних характеристик і поліпшення функціонування ненормованої їх частини. Аналіз запасів, коштів та розрахунків ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» потрібно здійснювати з метою забезпечення такої організації, яка б дала можливість ефективно їх використовувати.

Згідно Наказу (Положення) про облікову політику забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві організовується директором (Додаток И). Для ведення бухгалтерського обліку у ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» застосовується комп'ютерна бухгалтерська програма «1С: Бухгалтерія» для автоматизації обліку та підготовки первинних документів.

Для своєчасного і правильного оформлення господарських операцій по надходженню і руху запасів, коштів та розрахунків застосовуються первинні документи. Методологія формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» регламентуються нормативними документами, зокрема: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [39], НП(С)БО 9 «Запаси» [40], НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [41].

На підприємстві ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» здійснюються операції з запасами, коштами та розрахунками, їх склад та рахунок в бухгалтерському обліку наведено у табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Склад запасів, коштів та розрахунків ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у бухгалтерському обліку

№ з/п	Складові	Характеристика складових	Рахунок
1	Запаси	Картонні заготовки для подальшого виготовлення продукції, продукція в процесі виготовлення	20 «Виробничі запаси»
2	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	Заборгованість перед підприємством за виготовлену продукцію	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
3	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	Дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету	64 «Розрахунки за податками й платежами»
4	Гроші та їх еквіваленти	Фінансові активи які включають гроші в касі, гроші в банку і депозити	30 «Готівка»

Основними завданнями бухгалтерського обліку запасів, коштів та розрахунків є:

- Вивчення законності і доцільності проведення операцій, своєчасності і повноти оприбуткування;
- Перевірка фактичної наявності запасів, коштів та розрахунків;
- Визначення правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку;
- Оцінка повноти та правильності відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку та звітності;
- Перевірка дотримання підприємством податкового законодавства по операціях пов'язаних з запасами, коштами та розрахунками;
- Перевірка стану збереження готівки в касі;
- Перевірка своєчасності одержання і обробки виписок банку по всіх відкритих рахунках;
- Виявлення напрямів використання коштів, що зберігаються на банківських рахунках.
- Вивчення законності операцій з дебіторською заборгованістю та її відображення в обліку;

- Перевірка правильності створення резерву сумнівних боргів [61].

ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у своєму розпорядженні має наступні складові:

- Запаси: картон, деревина (рахунок 20);
- Заборгованість покупців за паперову та картонну продукцію, будівельні конструкції і столярні вироби (рахунок 36);
- Дебіторська заборгованість за розрахунками за податками і платежами: податок на додану вартість(рахунок 64);
- Грошові кошти в національній валюті (рахунок 30);
- Грошові документи в національній валюті (рахунок 33).

Раціональне використання запасів, коштів та розрахунків має значний вплив на процес виробництва, на фінансові результати і фінансовий стан підприємства, сприяє досягненню поставленої мети. Недостатність запасів, коштів та розрахунків призводить до не ефективного ведення господарської діяльності та до фінансових ускладнень.

Відображення господарських операцій по руху запасів, коштів та розрахунків на досліджуваному підприємстві наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Облікове відображення операцій з запасами, коштами та розрахунками у ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума	Первинний документ
1	Отримано виробничі запаси від постачальника	201 «Сировина та матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками»	9972,48	Накладна
2	Відображено суму податку на додану вартість	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками»	2807,50	Податкова накладна (Додаток К)

Кінець табл.2.2.

3	Перераховано грошові кошти постачальнику за придбані виробничі запаси і надані транспортні послуги	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками»	301 «Готівка в національній валюті»	201,41	Платіжне доручення (Додаток Л)
5	Відображена сума реалізованих виробничих запасів	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	701 «Дохід від реалізації готової продукції»	16845,00	Видаткова накладна (Додаток М)
6	Відображені розрахунки за податковими зобов'язаннями на суму ПДВ	701 «Дохід від реалізації готової продукції»	641 «Розрахунки з податками»	2807,50	Податкова накладна
7	Перераховано до бюджету сума ПДВ	641 «Розрахунки з податками»	301 «Готівка в національній валюті»	2807,50	Платіжне доручення, виписка банку
8	Надходження грошових коштів за реалізовану готову продукцію	301 «Готівка в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	5940,00	Виписка банку (Додаток Н)

Інформація про вартість матеріальних цінностей, призначених для реалізації і споживання протягом дванадцяти місяців з дати Балансу чи операційного циклу, а також сума грошових коштів, їх еквівалентів та коштів, які перебувають у розрахунках відображаються у розділі II активу Балансу «Оборотні активи» [39].

Порядок розкриття інформації про запаси, кошти та розрахунки підприємства ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у фінансовій звітності наведено у табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Порядок відображення складових у Балансі [16]

Складові	Код рядка	Визначення статей складових балансу	Залишки на рахунках бухгалтерського обліку
1	2	3	4
Запаси	1100	Відображається загальна вартість активів, які визнаються запасами, зокрема, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності.	Сума дебетового залишку рах. № 20, 22,23,26 за вирахуванням суми кредитового залишку субрахунка 285
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги, скоригована на резерв сумнівних боргів.	Сума дебетового залишку рах. № 36 за вирахування суми кредитового залишку рах. № 38
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	Відображається дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.	Сума дебетових залишків субрах. № 641, 642
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Відображається заборгованість дебіторів, яка не відображена в окремих статтях про дебіторську заборгованість або яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості.	Сума дебетових залишків субрах. № 372, 374, 375, 376, 377, 378, 66, 65
Гроші та їх еквіваленти	1165	Відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також грошові кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах.	Сума дебетових залишків рах., субрах. № 30, 31, 333, 351

Оцінка системи бухгалтерського обліку запасів включає аналіз того, наскільки ефективно система відображає стан запасів підприємства. Для цього важливо перевірити, чи правильно відображається кількість і вартість запасів на балансі, чи правильно використовуються методи оцінки запасів, чи відбувається вчасне списання застарілих запасів тощо. Щоб зробити оцінку системи бухгалтерського обліку запасів, можна використовувати різні методи, такі як аудит, порівняльний аналіз з іншими підприємствами відповідної галузі, аналіз відхилень тощо.

Оцінка придбаних виробничих запасів у бухгалтерському обліку здійснюється за первісною (фактичною) собівартістю, яка складається з таких фактичних витрат:

- сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків;
- сум ввізного мита;
- сум непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, що не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельних витрат (оплата тарифів, фрахту, транспортування, страхування, вантажно-розвантажувальні роботи тощо);
- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою. Розглянемо типову кореспонденцію рахунків з обліку виробничих запасів у табл.2.4

Таблиця 2.4 – Типова кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Придбано запаси у постачальника	20«Виробничі запаси»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
2	Відображено суму податкового кредиту	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
3	Оприбутковано запасів, отримані від власного виробництва	20«Виробничі запаси»	23 «Виробництво»
4	Оприбутковано запасів, закуплені через підзвітних осіб	20«Виробничі запаси»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»

Узагальнюючи, оцінка системи бухгалтерського обліку запасів повинна охоплювати перевірку правильності визначення вартості та обсягів запасів, відповідність системи внутрішнім правилам підприємства, відповідність вимогам законодавства та стандартів бухгалтерського обліку, а також порівняння

результатів бухгалтерського обліку з фактичними даними про запаси. Така оцінка допоможе виявити можливі проблеми в системі бухгалтерського обліку запасів та прийняти необхідні заходи для їх усунення, що сприятиме ефективному управлінню запасами та забезпеченню стійкості підприємства.

Особливої уваги в частині організації бухгалтерського обліку, зокрема, документування потребують грошові розрахунки. Правильна побудова обліку грошових коштів та їх еквівалентів дає змогу забезпечити інформацію про їх наявність, цілеспрямоване використання та контроль за зберіганням. Крім того, отримані в системі бухгалтерського обліку та контролю дані уможливають підвищення достовірності та повноти інформації про фінансово-господарську діяльність виробничих систем із метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та досягнення високих результатів [13]. Наведемо типову кореспонденцію рахунків з обліку грошових коштів у табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Типова кореспонденція рахунків з обліку касових операцій ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано готівку від реалізації товарів, робіт, послуг	301 «Готівка в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
2	Оприбутковано готівку з розрахункового рахунку	301 «Готівка в національній валюті»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
3	Оприбутковано в касі невикористані підзвітні суми	301 «Готівка в національній валюті»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
4	Надійшли кошти в касу як відшкодування матеріальних збитків	301 «Готівка в національній валюті»	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»

Усі зарахування і сплата коштів в національній валюті підприємства відображені у виписці банку. Відповідно до чинного законодавства підприємство ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» зберігає свої грошові кошти на поточних рахунках у банках України на договірних засадах. У підприємства ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» поточний рахунок є активним, тому при отриманні грошей рахунок

дебетується, а при витрачанні – кредитується. Усі безготівкові розрахунки підприємства відображаються у Реєстрі банківських документів (Додаток О), який включає в себе інформацію про рух коштів на банківському рахунку підприємства з вхідними та вихідними платежами. Розглянемо типову кореспонденцію рахунків з обліку електронних грошей ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у табл.2.6

Таблиця 2.6 – Типова кореспонденція рахунків з обліку електронних грошей

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Погашено довгострокову дебіторську заборгованість	335 «Електронні гроші в національній валюті»	18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»
2	Зараховано в електронний гаманець кошти як позика банку	335 «Електронні гроші в національній валюті»	50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові позики»
3	Надійшла на електронних гаманець виручка від реалізації товару	335 «Електронні гроші в національній валюті»	70 «Дохід від реалізації»
4	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів	335 «Електронні гроші в національній валюті»	71 «Інший операційний дохід»
5	Здійснено розрахунки за надані послуги	68 «Розрахунки за іншими операціями»	335 «Електронні гроші в національній валюті»
6	Списано витрати за розрахунки електронними грошима	92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»	335 «Електронні гроші в національній валюті»
7	Перераховано заробітну плат	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	335 «Електронні гроші в національній валюті»

Важливим джерелом для забезпечення точності, об'єктивності та повноти інформації про грошові потоки підприємства в бухгалтерському обліку застосовують фактографічну інформацію. Вона дозволяє забезпечити точність та об'єктивність відображення фінансових операцій в бухгалтерському обліку. За допомогою точних цифрових даних можна уникнути помилок та неточностей, які можуть виникнути при використанні неструктурованої інформації. Узагальнення фактографічної інформації, що застосовується в обліку запасів, коштів та розрахунків у ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Характеристика фактографічної інформації, що використовується в бухгалтерському обліку ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

№ з/п	Джерело інформації	Короткий зміст	Використання в обліково-аудиторському процесі
1	Договір	Договір, відповідно до якого продавець зобов'язаний передати майно або послугу покупцеві, а покупець в свою чергу зобов'язаний прийняти майно та сплатити за нього визначену суму коштів.	Визначення ціни, загальної вартості договору та умов платежів.
2	Прибутковий касовий ордер	Первинний документ, за яким проводиться прийом готівки в касу підприємства.	Підстава для оприбуткування готівки.
3	Видатковий касовий ордер	Первинний документ, за яким проводиться видача готівки.	Підстава для видатку готівки.
4	Матеріальний звіт	Відображає рух запасів на складі за певний період.	Відображення надходжень та видачі товарів на складі, їх найменування, кількість, та відповідність закупленого товару договорам.
5	Товарно-транспортна накладна	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом.	Відображає відповідність кількості та вартості товарів які будуть відправлені зі складу покупцеві.
6	Виписка банку	Первинний документ, який надається підприємству банком та відображає здійснені грошові операції на поточному рахунку.	Підстава для обліку операцій за розрахунковим рахунком.
7	Рахунок	Платіжний документ, який виписується продавцем на кожну партію відвантаженої продукції, а також на виконані роботи (послуги) на ім'я покупця та є підставою для проведення грошових розрахунків.	Відображення найменування товарів, їх кількості та ціни, за якою вони будуть доставлені покупцеві, характерних ознак товару, умов доставки та даних про відправника та одержувача.
8	Журнал обліку вантажів, що надійшли	Документ для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на складі підприємства	Відображає дату, та вид вантажів які були завезені на склад.

За загальними правилами діловодства етапи документообігу є наступними:

- 1) складання й оформлення документа;
- 2) прийняття документа бухгалтерією (обліковим центром підприємства);
- 3) рух документів по відділах і робочих місцях до бухгалтерії;

4) передача документів до архіву [20].

Однак для кожного документа розробляється особлива схема документообігу – оперограма. В оперограмі зазначають: по вертикалі – підрозділи які виконують роботи, по горизонталі – види робіт, їх терміни виконання та деякі інші характеристики (рис 2.1).

№ з/п	Назва робіт	Виконавець			
		Касир	Бухгалтерія	Гол. бухгалтер	Керівник
1	Оформлення ВКО	●			
2	Перевірка доцільності витрачання коштів			●	
3	Видача дозволу на видачу готівки з каси				●
4	Оформлення видачі готівки з каси	●			
5	Формування звіту касира	●			
6	Передача звіту касира		●		

Рисунок 2.1 – Оперограма руху видаткового касового ордера ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

Оскільки у ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» відбувається постійний рух великої кількості документів між відділами, тому їхній рух здійснюється за попередньо визначеним маршрутом, що знижує ймовірність помилки в документах.

Для ефективного управління грошових коштів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» необхідно не лише збирати та аналізувати фінансову інформацію, але й розуміти, звідки вона походить та як її можна використовувати. Для цього необхідно знати джерела утворення грошових коштів та як вони впливають на фінансовий стан підприємства (табл.2.8).

Усі ці джерела утворення грошових коштів важливі для підприємства, оскільки вони забезпечують необхідні грошові ресурси для його функціонування та розвитку. Керівництво підприємства повинне уважно аналізувати всі джерела утворення грошових коштів та забезпечувати їх ефективне використання для

досягнення поставлених цілей та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Для забезпечення контролю за грошовими ресурсами та відображення фактичного стану грошових ресурсів необхідно визначити завдання бухгалтерського обліку грошових коштів.

Таблиця 2.8 – Визначення та оцінка джерел утворення грошових коштів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018-2022 рр.

Джерела утворення	Роки (тис. грн.)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Власний капітал	15775,3	19829,7	24432,4	26209,1	20718,7
Поточні зобов'язання	3292,6	4139,0	2885,5	1958,3	2404,2
- кредиторська заборгованість за товари	670,2	702,6	2216,1	1276,3	2017,8
- інші поточні зобов'язання	-	838,4	569,4	269,3	116,1
Всього	19067,9	23968,7	27317,9	28167,4	23122,9

Основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів є:

1. Визначення обсягів грошових коштів. Для цього необхідно вести облік за допомогою спеціальних документів, таких як касові книги, журнали обліку розрахункових операцій, виписки з банківських рахунків та інші. Крім того, необхідно вести інвентаризацію грошових коштів для перевірки їх наявності та вартості.

2. Забезпечення точності та достовірності обліку грошових коштів. Для цього необхідно використовувати правильні методи обліку, вести документацію у відповідності до вимог законодавства та стандартів бухгалтерського обліку, а також проводити регулярні перевірки та аудити.

3. Контроль за рухом грошових коштів. Для забезпечення ефективного управління грошовими коштами необхідно контролювати їх рух між різними рахунками та в процесі виробництва, а також вчасно виконувати платежі та отримувати платежі від клієнтів.

4. Визначення рівня ліквідності грошових коштів. Рівень ліквідності грошових коштів вказує на доступність коштів для платежів та інвестицій та може бути використаний для прогнозування потреб у ресурсах на майбутнє.

5. Підготовка звітності. Звіти про грошові кошти включають в себе інформацію про обсяги та рух грошових коштів, витрати на їх придбання та використання, рівень ліквідності та інші дані, які дозволяють зробити висновки про стан грошових коштів на підприємстві.

6. Забезпечення відповідності обліку грошових коштів вимогам законодавства та стандартів бухгалтерського обліку. Наприклад, українське законодавство передбачає визначення вартості грошових коштів на основі їх фактичної вартості, а також відображення їх на балансі та звіті про фінансові результати.

Наступною складовою на підприємства є дебіторська заборгованість, організація обліку якої має досить важливе значення, тому що сприяє впорядкуванню інформації та її достовірній оцінці за операціями із борговими правами (дебіторами). Облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», за яким дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначено її суму [41].

Важливо вести своєчасний облік дебіторської заборгованості, виявляти прострочені заборгованості та вживати заходів для їх відшкодування. Неправильний облік дебіторської заборгованості може призвести до фінансових проблем та погіршення платоспроможності підприємства.

У результаті систематизації отриманих результатів виявлено, що запаси, кошти та розрахунки є досить складними та багатоаспектними категоріями, які включають комплекс елементів. У зв'язку із цим забезпечення коректного обліково-аналітичного процесу цих вагомих складових активів підприємства повинно базуватись виключно на первинних документах бухгалтерського обліку, зокрема: прибуткові та видаткові накладні, виписка банку, платіжне доручення

тощо, які б надавали можливість повною мірою відображати специфіку його функціонування.

2.2 Організація та планування запасів, коштів та розрахунків на ТОВ-фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

В системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану, важливе місце займають питання раціональної організації та планування запасів, коштів та розрахунків. Проблема поліпшення використання запасів, коштів та розрахунків стала ще більш актуальною в умовах формування ринкових відносин. Інтереси підприємств вимагають повної відповідальності за результати своєї виробничо-фінансової діяльності.

Раціональне використання запасів, коштів та розрахунків є одним із пріоритетних напрямів діяльності підприємства, в основі якого правильне керування запасами, розробка та застосування заходів які сприяють зниженню матеріаломісткості продукції та прискоренню руху грошових коштів. Оскільки основною ціллю підприємства ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» є отримання прибутку шляхом виробництва, реалізації та переробки паперової продукції, тому для реалізації цього необхідно здійснювати ефективний облік та управління запасами, коштами та розрахунками, що приводить до збільшення прибутку.

Дослідивши економічну характеристику ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» можна сказати що підприємство успішно функціонує та розвивається на ринку. Збільшення прибутку у 2021 р. дає можливість розширення обсягів своєї діяльності та збільшити частку на ринку.

З вторгнення агресора на територію України у 2022 році мало значний негативний вплив на економіку та діяльність ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД». Підприємство зазнало значних втрат, зокрема через зниження економічної

активності, скорочення зовнішніх замовлень та інвестицій, погіршення фінансової ситуації на ринку, зростання цін на енергоносії та інших ресурсів.

На підприємстві ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» можливі проблеми в обліку запасів, коштів та розрахунків, а саме:

- 1) з нестачею грошових коштів і можливою загрозою зриву виробничих планів через нестачу сировини і матеріалів або відсутність можливості задовольнити запити споживачів продукції;
- 2) обумовленими надлишком грошових коштів, тобто “заморожування” грошових коштів в запасах готової продукції та дебіторської заборгованості терміном погашення від 12 до 18 місяців;
- 3) затримки у забезпеченні сировиною та матеріалами і як наслідок, збільшення виробничого циклу та зростання витрат;
- 4) зростання витрат на зберігання надлишків запасів;
- 5) запаси можуть зіпсуватися фізично або морально застаріти;
- 6) інфляція може значно зменшити реальну вартість дебіторської заборгованості та грошових коштів. Розглянемо їх на рис. 5.1.

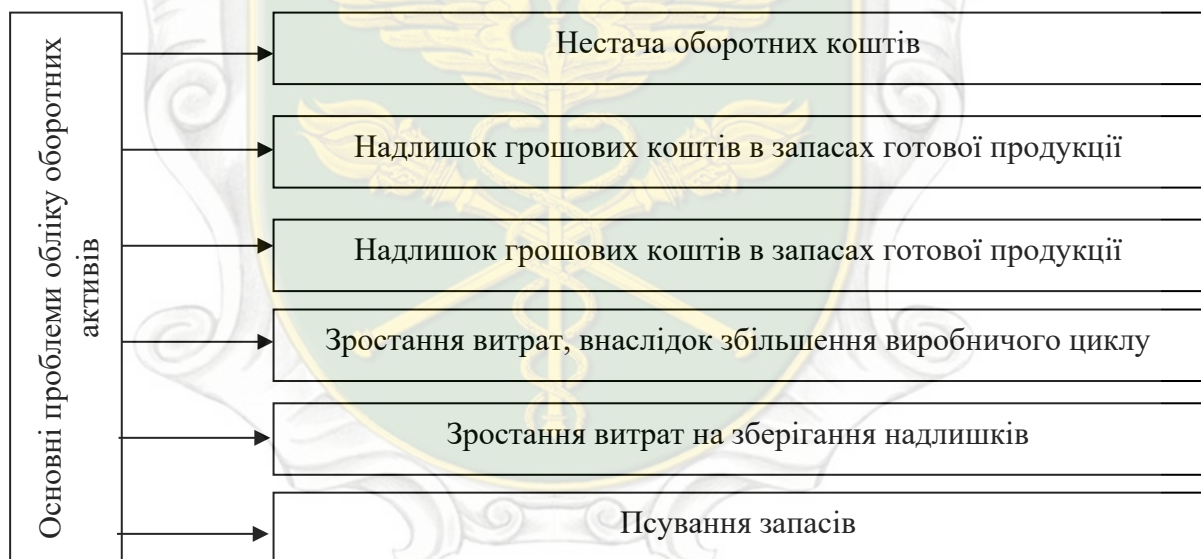

Рисунок 2.2. Основні проблеми обліку запасів, коштів та розрахунків ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

Для вирішення цих проблем та прискорити ефективного обліку запасів, коштів та розрахунків ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» можна запропонувати наступні заходи:

1) скоротити тривалість операційного циклу шляхом підвищення продуктивності праці, використання новітніх технологій, повнішого та ефективнішого використання трудових і матеріальних ресурсів;

2) вдосконалити організації постачання товарів з метою безперебійного забезпечення виробничої діяльності необхідними матеріальними ресурсами та скорочення часу перебування капіталу в запасах;

3) прискорити процес відвантаження продукції, реалізації товарів і оформлення розрахункових документів;

4) скоротити терміни знаходження коштів у дебіторській заборгованості;

5) підвищити рівень маркетингових досліджень, для прискорення просування товарів та послуг;

6) створити окрему службу підприємства для керування грошовими коштами.

На сучасному етапі функціонування вітчизняних підприємств, що характеризується недостатністю власних фінансових ресурсів та неможливістю залучення зовнішніх джерел фінансування в достатніх обсягах, важливим завданням є подальше забезпечення безперервності та результативності їх діяльності. Це вимагає постійного коригування фінансової стратегії, зокрема в частині управління запасів, коштів та розрахунків, як найбільш мобільної складової майна підприємства, що забезпечує виконання планових показників результатів діяльності, недопущення перебоїв у виробничих процесах та підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності.

Управління запасів, коштів та розрахунків є складним процесом тому потребує систематизації. Система управління запасами, коштами та розрахунками – це частина загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу, їх фінансуванні й оптимізації структури.

Оптимізація запасів включає в себе регламентації періодичності надходження матеріалів, розміру партії, отримання матеріалів за графіком, забезпечення мінімуму витрат на доставку та зберігання. Основним критерієм

запасів є витрати на зберігання та витрати на закупівлю. При зростанні кількості запасів пропорційно збільшуються витрати на їх зберігання.

Потреби підприємства в матеріальних запасах можуть бути задовільнені наступними шляхами:

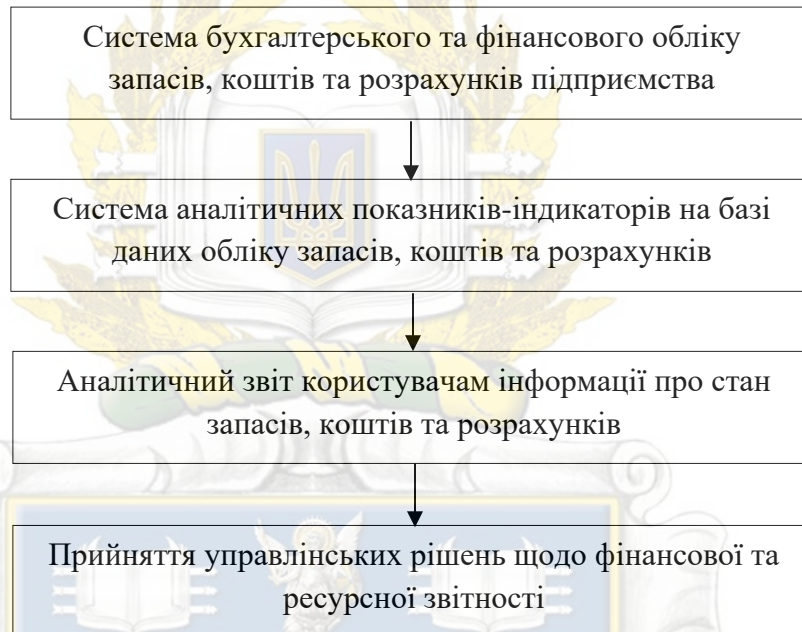

Рисунок 2.3. Система управління запасів, коштів та розрахунків підприємства

- 1) Екстенсивний – придбання або виготовлення більшої кількості матеріалів;
- 2) Інтенсивний – економніше використання наявних запасів у виробничому процесі.

Екстенсивний метод веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоча собівартість при цьому може знизитись за рахунок збільшення обсягу виробництва. Інтенсивний метод в свою чергу забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і знижує собівартість виробництва товарів [47].

Ефективність використання запасів дозволяє прискорити оборотність капіталу та підвищити його дохідність, зменшити витрати на зберігання запасів, що допоможе вивільнити частину капіталу і реінвестувати в інші активи. Щоб ефективно використовувати запаси розробляється фінансова політика управління

запасами суть якої полягає в оптимізації загального розміру і структури виробничих запасів, мінімізації витрат обслуговування та забезпечення ефективного контролю руху запасів.

Управління запасами має здійснюватись як виробничим службами так і фінансовим відділом. Управління запасами виробничими службами полягає в визначенні переліку матеріалів, їх кількість, якість, коефіцієнт використання, норми витрат. Фінансові служби визначають максимальний розмір коштів необхідних для придбання запасів, визначати величину оборотних засобів [62]. Завданням фінансових служб є вчасні розрахунки постачальниками, застосування штрафних санкцій до постачальників які затримують поставки, а також не допускати замороження запасів.

Управління розрахунками насамперед передбачає контроль оборотності засобів. Велике значення має вибір потенційних покупців та визначення умов оплати продукції. Постійні покупці часто можуть купувати в кредит, умови якого залежать від різних факторів. Політика кредитування на підприємстві має розглядати наступні питання:

1. Термін кредитування. Зазвичай використовуються стандартизовані умови оплати.
2. Стандарти кредитоспроможності. Підприємство визначає стандартні умови кредитування, однак умови кредитного договору можуть змінюватись в залежності від платоспроможності покупця.
3. Система створення резервів по сумнівних боргах. Врахування підприємством імовірності виникнення сумнівного та безнадійного боргу.
4. Система збору платежів. Розробка процедур взаємодії в разі порушення оплати покупцями або постачальниками, створення системи покарання.
5. Система знижок. На відмінну від системи покарань за порушення оплати, застосування методу заохочень, у вигляді знижки на відпускну ціну. Надання знижки вигідне як покупцю так і продавцю. Покупець може отримати

вигоду від зниження витрат на покупку товару, а продавець отримує непряму вигоду у зв'язку з прискоренням оборотності коштів.

Для підвищення ефективності роботи з розрахунками, компанії створюють самостійні підрозділи або дочірні компанії. За рахунок звуження спеціалізації підрозділи можуть використовувати окрім традиційних методів роботи з дебіторами також сучасні методи.

Управління грошовими коштами зазвичай розглядають спільно з грошовими еквівалентами. Необхідність прогнозування грошових коштів в умовах ринкової економіки є актуальним завданням. Ці розрахунки необхідні для розробки бізнес-плану, обґрунтуванні інвестиційних проектів та ін. Найчастіше при прогнозуванні використовується метод, коли прогнозне значення визначається множенням досягнутого рівня показники на очікуваний темп зростання. Зазвичай прогноз здійснюється імітаційним шляхом.

Визначення оптимального рівня коштів. Основне завдання блоку полягає в знаходженні балансу між бажанням захиститись від браку коштів з одної сторони, та бажання вкласти вільні кошти для отримання додаткового доходу з іншої.

Процедури управління грошовими коштами є зрозумілі в теоретичному плані але складні в практичному. Саме тому при визначенні оптимального рівня грошових коштів опираються на статистику та неформалізовані методи обґрунтування фінансових рішень.

Узагальнюючи вище наведене, можна зробити висновок, що для підприємства важливим є визначення власних запасів, коштів та розрахунків, оскільки нестача приведе до втрати ліквідності, а значний надлишок говоритиме про неефективне використання їх. Саме тому важливо визначити оптимальне використання запасів, коштів та розрахунків, що забезпечить приріст фінансових результатів в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ЗАПАСІВ, КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ

3.1. Аналіз запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

Аналіз запасів, коштів та розрахунків на ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» є важливою складовою ефективного фінансового управління. Ця тема стає особливо актуальною в умовах постійних змін в економічному середовищі, коливань курсів валют, зростання цін на ресурси та інфляції.

Метою аналізу запасів, коштів та розрахунків на підприємстві є виявлення фінансових ризиків та можливостей для покращення ефективності використання ресурсів підприємства. Для цього необхідно провести детальний аналіз різних аспектів фінансової діяльності, таких як запаси, кошти, дебіторська та кредиторська заборгованість, платіжні зобов'язання, розрахунки з контрагентами та інші.

У процесі аналізу необхідно враховувати специфіку діяльності підприємства, його ринкову позицію, фінансову стабільність та інші фактори, що впливають на фінансові результати. Результатом аналізу має стати комплексна оцінка фінансового стану підприємства, а також рекомендації щодо подальшого управління ними.

Аналіз запасів є важливою складовою ефективного фінансового управління на підприємстві. Метою аналізу запасів є визначення кількості та вартості запасів, а також їх впливу на фінансові результати підприємства. Розглянемо динаміку змін вартості запасів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» протягом 2018-2022 рр. на рисунку 3.1.

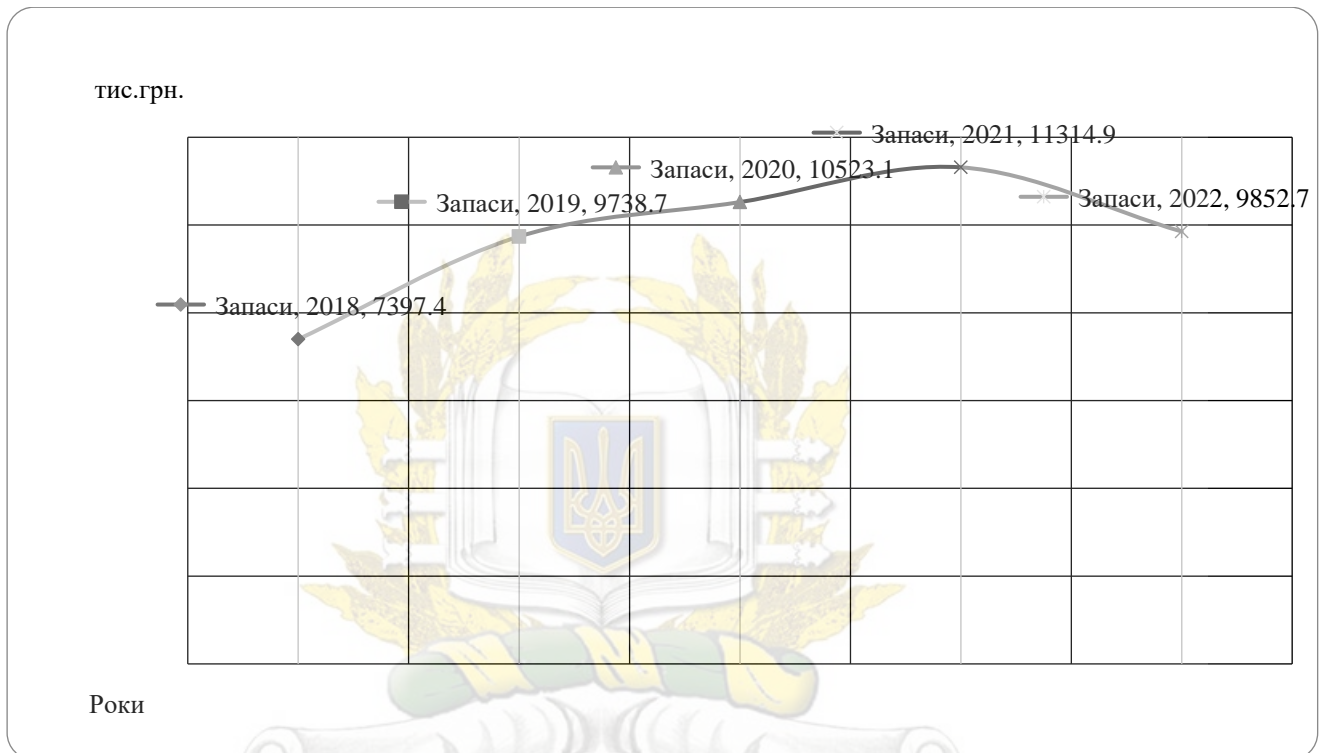

Рисунок 3.1. Динаміки зміни вартості запасів
ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

Один з основних показників, який використовується для аналізу запасів, - це оборотність запасів. Цей показник визначає, скільки разів запаси були продані та замінені за рік. Чим вище оборотність запасів, тим ефективніше використовуються ресурси підприємства. З іншого боку, низька оборотність запасів може свідчити про забагато запасів, що призводить до витрат на їх зберігання та знецінення. Розрахуємо показник оборотності запасів протягом 2018-2022 рр. за формулою:

$$k_{o.z.} = \frac{\text{Середньорічна вартість запасів}}{\text{Собіварість продажу}} \quad [37]$$

$$k_{o.z.}(2018 \text{ р.}) = \frac{7397,4}{22978,9} = 0,32;$$

$$k_{o.z.}(2019 \text{ р.}) = \frac{9738,7}{26183,4} = 0,37;$$

$$k_{o.z.}(2020 \text{ р.}) = \frac{10523,1}{27578,7} = 0,38;$$

$$k_{o.z.}(2021 \text{ р.}) = \frac{11314,9}{29642,6} = 0,38;$$

$$k_{o.z}(2022 \text{ p.}) = \frac{9852,7}{29659,2} = 0,33.$$

Згідно аналізу спостерігається помітний розрив у 2022 р., коефіцієнт оборотності запасів якого зменшився на 0,03%. Це все спричинене внаслідок нестабільної вартості запасів у ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД». Крім того, важливо проаналізувати структуру запасів. Для цього можуть бути використані такі показники, як склад запасів за видами товарів, склад запасів за часом зберігання, склад запасів за станом товару тощо. Аналіз структури запасів дозволить виявити можливості для їх оптимізації та покращення ефективності використання ресурсів підприємства. Також важливими показниками запасів є їх вартість та ризики, пов'язані з їх зберіганням та знеціненням. Наприклад, використання різних методів оцінки запасів може вплинути на вартість активів та їх залишкову вартість [52]. З цією метою можна проводити аналіз витрат на зберігання запасів, їх знецінення та списання.

Насамперед метою аналізування є визначити забезпеченість виробничого підприємства різними видами матеріальних ресурсів з погляду конкурентоспроможності його діяльності та зниження матеріаломісткості продукції. Для покращення фінансового стану підприємства необхідно проаналізувати забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та ефективність їх використання (рис. 3.2.).

Рисунок 3.2. Схематичне відображення впливу аналізування забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами

В умовах ринку необхідно здійснювати розрахунок потреби в матеріалах, аналізувати інтенсивність використання виробничих запасів і ефективність виробництва продукції для того, щоб досягнути високого рівня виробництва та не допустити його спаду. Важливе значення також потрібно надавати розробленій схемі впливу факторів на запаси готової продукції.

Аналіз коштів є важливою складовою фінансового управління підприємством. Він дозволяє детально проаналізувати всі складові витрат підприємства та визначити їх вплив на фінансові показники підприємства. Один з цікавих аспектів аналізу коштів полягає у виявленні та розумінні зв'язків між витратами та іншими факторами ефективності управління підприємством, такими як прибуток, виручка та ринкові частки.

Крім того, аналіз коштів може допомогти виявити можливості для оптимізації процесів управління витратами, такі як вдосконалення системи управління запасами, зменшення витрат на операції та збільшення ефективності використання ресурсів. Це дозволяє збільшити ефективність аудиторської роботи та зменшити ризики неправильного або неповного охоплення інформації під час аудиту [51]. Розглянемо динаміку змін вартості грошових коштів та їх еквівалентів у ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» протягом 2018-2022 рр. на рисунку 3.3.

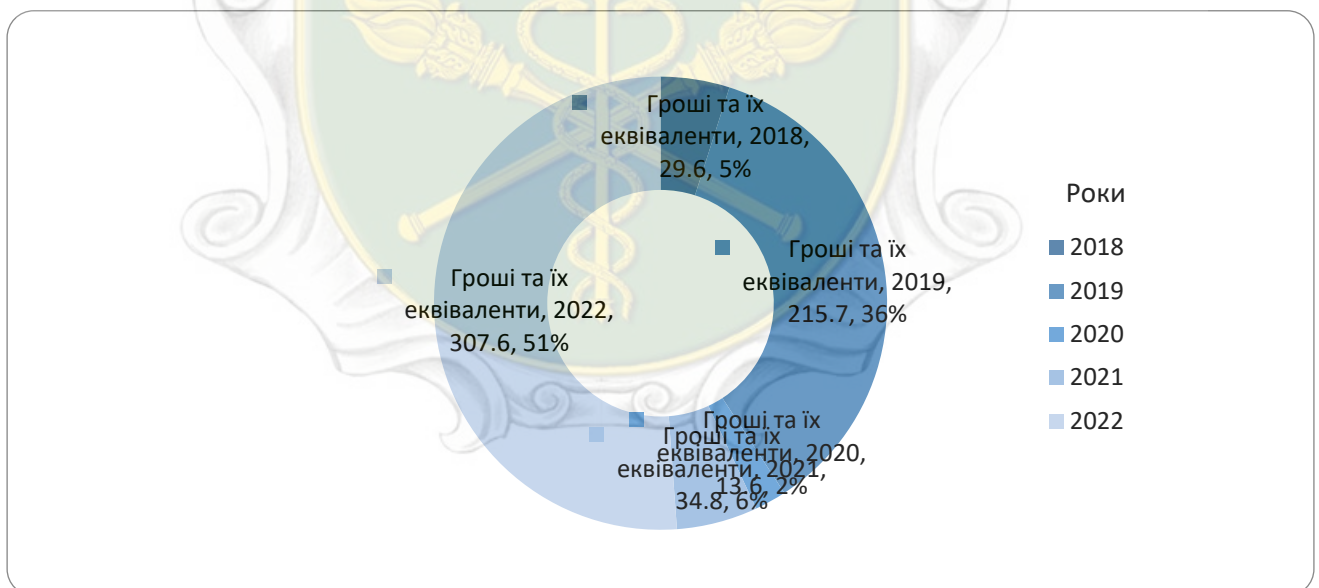

Рисунок 3.3. Динаміки зміни вартості грошових коштів та еквівалентів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

Проаналізувавши динаміку зміни вартості грошових коштів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» протягом 2018-2022 рр. спостерігаємо нестабільність показників в різні роки. У 2019 р. показник вартості збільшився на 186,1 тис. грн. У 2020 р. показник значно зменшився на 202,1 тис. грн. Це спричинено внаслідок меншої кількості реалізованої продукції із-за епідемії COVID-19. У 2021 р. показник значно не змінився. Незважаючи на повномасштабне вторгнення ворога на територію України, вартість грошових коштів у 2022 р. збільшилась на 272,8 тис. грн., або на 8,83%.

Таким чином, аналіз коштів може бути цікавим не лише з точки зору підвищення ефективності управління коштами, але й з точки зору виявлення нових можливостей для оптимізації виробничих процесів та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Аналіз грошових потоків доцільно із загального оцінювання динаміки залишків грошових коштів та чистого руху грошових коштів за ряд періодів, що дає змогу оцінити тенденції та закономірності їх зміни й рівня абсолютної ліквідності підприємства. Але, дані показники можуть бути доповнені наступним показником – фінансовий результат до оподаткування, який допомагає з'ясувати взаємозв'язок між цими показниками. Результати розрахунків наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка фінансового стану ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018-2022 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Грошові кошти та еквіваленти	29,6	215,7	13,6	34,8	307,6
Фінансовий результат до оподаткування	168,2	293,2	315,5	348,1	89,4
Чистий прибуток	137,9	240,4	258,7	285,4	73,3

Результати аналізу показують, що за останні п'ять років товариство має фінансовий результат до оподаткування, але варто зазначити, що відсутня чітка

тенденція за цим показником, така ж тенденція спостерігається з середнім залишком грошових коштів підприємства. Проте, в результаті господарської діяльності в 2018 і 2022 роках підприємство має низький чистий прибуток, що свідчить про збільшення витрат підприємства над находженнями.

На діяльності ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» негативним чином позначається як збільшення, так і зменшення грошових коштів. Виділяють дві головні причини змін грошових коштів підприємства: зовнішні й внутрішні. Зовнішні, безпосередньо не залежать від діяльності підприємства, проте як і внутрішні виникають всередині нього, притаманні тільки йому та зумовлені специфікою його діяльності. У 2022 р. відбувається зниження вартості грошових коштів, тому це призводить до зниження платоспроможності, ліквідності, несвоєчасного погашення кредиторської заборгованості перед контрагентами та бюджетом, невчасної виплати заробітної плати, що може призвести до зниження продуктивності праці, отримання штрафних санкцій за недотримання термінів оплати.

Неможливо управляти грошовими коштами без проведення їх аналізу. Аналіз проводиться на основі достовірної фінансової звітності, яка дає можливість оцінювати ефективність використання грошових коштів у контексті минулих подій фінансово-господарської діяльності підприємства. Для вирішення стратегічних завдань управляючої системи необхідні відомості про майбутні грошові потоки підприємства, тобто їх прогностичні значення.

Однією з основних формул, яка використовується для аналізу грошових коштів на підприємстві, є формула грошового потоку:

$$ГП = ГН - ГВ,$$

де ГН - грошові надходження, які включають дохід від продажу товарів або послуг, отримані кредити, інвестиції, дивіденди тощо.

ГВ - грошові витрати включають витрати на закупівлю товарів або послуг, заробітну плату, оренду, податки, витрати на обладнання, рекламу та інші витрати підприємства.

Ця формула допомагає аналізувати, які грошові потоки входять і виходять з підприємства, що дозволяє оцінити його фінансову стійкість та ефективність управління грошовими ресурсами. Під час аналізу грошових коштів на підприємстві можна використовувати різні формули, що допомагають зрозуміти фінансовий стан і ефективність управління грошовими ресурсами. Ось декілька інших важливих формул: (табл. 3.2.)

Таблиця 3.2 – Формули для аналізу грошових коштів ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

№	Показник	Методика розрахунку	Зміст
1	Грошовий рівень ліквідності (ГР _л)	$ГР_{л} = \frac{\text{Грошові кошти та еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Ця формула вимірює готівкову ліквідність підприємства, тобто його здатність повернути кредиторам грошові. Вона дозволяє оцінити, наскільки підприємство здатне задовольнити свої поточні зобов'язання
2	Коефіцієнт оборотності грошей (К _{о.г.})	$К_{о.г.} = \frac{\text{Грошовий потік}}{\text{Середній залишок грошей на рахунку}}$	Цей коефіцієнт вказує, як швидко грошові кошти обертаються на підприємстві. Він допомагає визначити ефективність управління грошовими ресурсами та оцінити, наскільки швидко підприємство перетворює свої грошові активи на готівку
3	Коефіцієнт чистого прибутку до грошових надходжень (К _{ч.п.})	$К_{ч.п.} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Грошові надходження}}$	Цей коефіцієнт вказує на те, який відсоток грошових надходжень перетворюється в чистий прибуток. Він дає уявлення про ефективність управління підприємством
4	Коефіцієнт використання грошових активів (К _{г.а.})	$К_{г.а.} = \frac{\text{Грошовий потік}}{\text{Грошові активи}} * 100\%$	Цей коефіцієнт вказує, який відсоток грошових активів використовується для грошових потоків. Він допомагає оцінити ефективність використання грошових активів підприємством

В цілому, аналіз грошових коштів є важливою складовою фінансового аналізу підприємства. Він дозволяє оцінити ліквідність, ефективність управління та прогнозувати майбутні грошові потреби. Результати аналізу можуть послужити основою для прийняття стратегічних рішень та вирішення фінансових проблем, що стосуються грошових коштів на підприємстві. Рекомендації, отримані з аналізу грошових коштів, можуть допомогти підприємству покращити свою фінансову стійкість, ефективніше управляти грошовими ресурсами і забезпечити успішну діяльність у майбутньому.

Сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань методики і організації економічного аналізу є аналіз розрахунки з дебіторами. Однією з головних умов підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємства є ефективне управління дебіторською заборгованістю. Адже через таке управління можна впливати на обсяг прибутку підприємства і на ризики, що пов'язані з ним. Розглянемо динаміку змін дебіторської заборгованості ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» протягом 2018-2022 рр. на рисунку 3.4.

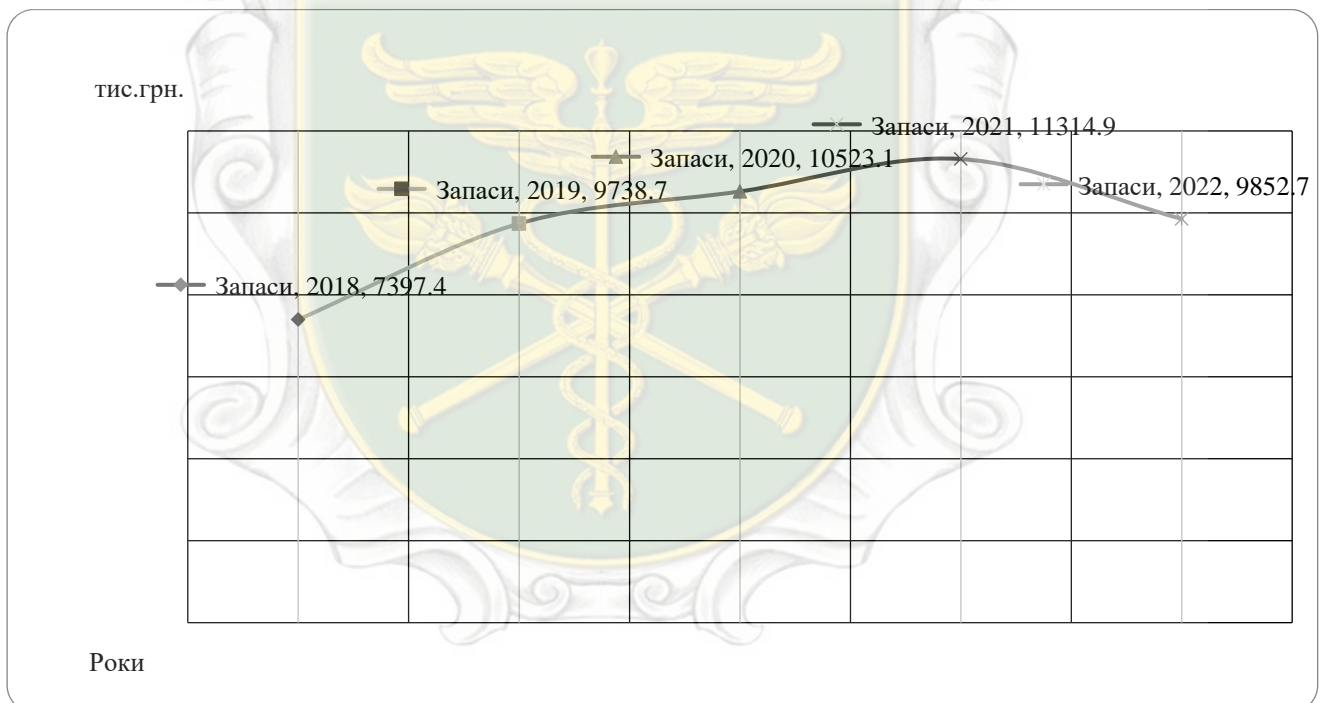

Рисунок 3.4. Динаміки зміни дебіторської заборгованості ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» у 2018 – 2022 рр., тис. грн.

Розміри дебіторської заборгованості та їхня динаміка прямо чи опосередковано визначають характер управлінських рішень у виробничо-

фінансовій сфері. У практиці економічного аналізу дебіторська заборгованість відноситься до високоліквідних активів. Відповідно, неадекватне оцінювання фактичного стану розрахунків з дебіторами може негативно вплинути на реальну оцінку платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

Аналіз показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості за певний період, дає змогу визначити основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю. Основні показники оцінки стану та якості дебіторської заборгованості наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.2 – Аналітичні показники якості дебіторської заборгованості

№	Показник	Методика розрахунку	Зміст
1	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (коб)	$k_{o.b.} = \frac{ЧДр}{ДЗ}$ <p>ЧДр- чистий дохід від реалізації, ДЗ – дебіторська заборгованість</p>	Показує скільки разів оберталася дебіторська заборгованість за аналізований період
2	Період погашення (Об _{дн})	$Об_{дн.} = \frac{360}{ко.б.} = \frac{ДЗ}{Вр} * Т$ <p>Т – тривалість обігу дебіторської заборгованості</p>	Показує скільки днів потрібно для одного обороту. Що триваліше період погашення, то вище ризик її неповернення
3	Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів (У _{дз})	$У_{дз} = \frac{ДЗ}{ОБз} * 100$ <p>ОБз – загальний обсяг оборотних коштів</p>	Показує частку дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів підприємства. Що вище цей показник, то менш мобільна структура майна підприємства
4	Частка сумнівної в складі дебіторської заборгованості (У _{са})	$У_{са} = \frac{СЗ}{ДЗ} * 100$ <p>СЗ – сумнівна заборгованість</p>	Характеризує якість дебіторської заборгованості. Тенденції до росту показника свідчать про зниження ліквідності підприємства

Аналіз цих показників допомагає підприємствам оцінити їхню фінансову ефективність, ліквідність та ефективність управління дебіторською заборгованістю. Оцінка стану дебіторської заборгованості в системі управління підприємством передбачає зовнішній та внутрішній аналіз, виявлення можливостей, ризиків та загроз, облік ресурсів та встановлення обмежень у часі щодо досягнення поставлених цілей, визначення середнього розміру фінансових активів, які перебувають у формі дебіторської заборгованості, їх питомої ваги в

загальній сумі оборотності активів підприємства, поділ та оцінку дебіторської заборгованості за окремими її видами та строками погашення. Для здійснення аналізу дебіторської заборгованості та прийняття ефективних управлінських рішень важливе значення має повнота та об'єктивність інформації. Вирішення багатьох проблемних питань дозволить значно вдосконалити організацію та методику обліку розрахунків з дебіторами.

На підставі аналізу спостерігається зменшення показників запасів, коштів та розрахунків в окремі роки. Зниження рівня запасів може свідчити про ефективне управління запасами або зменшення обсягу продажів. Збільшення коштів може вказувати на краще управління грошовими потоками або зменшення надлишку готівки на рахунку. Зменшення розрахунків може свідчити про поліпшення управління кредиторською заборгованістю або зменшення непогашених зобов'язань. В цілому, зменшення показників запасів, коштів та розрахунків може бути показником позитивних змін у фінансовому стані підприємства, але необхідно ретельно аналізувати та оцінювати інші фактори, щоб зробити висновок про фінансове становище підприємства.

3.2 Процедури і прийоми аудиту запасів, коштів та розрахунків на ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД»

На сучасному етапі розвитку бізнесу, особливої уваги набуває питання аудиту суб'єктів господарської діяльності. Аудит має стосуватися всіх процесів діяльності, в тому числі виробничих запасів, грошових коштів та розрахунків. Оскільки запаси, кошти та розрахунки в цілому є важливими складовими виробничого процесу. Тому актуальною проблемою на сьогодні є перевірка правильності, своєчасності та законності ведення аудиту запасів, коштів та розрахунків.

Здійснення жодної аудиторської перевірки не відбувається без використання процедур та прийомів аудиту. Результати їх виконання виступають джерелом

інформації для отримання аудиторських доказів, які в подальшому формують думку аудитора стосовно об'єкта аудиту. Тому, необхідно здійснити оптимальний вибір процедур та прийомів аудиту для проведення максимально точної аудиторської оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Основними складовими методики проведення аудиту виробничих запасів є розробка плану та програми їх перевірки. Планування забезпечує формування головної стратегії та напрямків проведення перевірки. Програма аудиту має дати змогу аудитору встановити достовірність первинних даних бухгалтерського обліку щодо наявності та руху виробничих запасів, перевірити повноту і своєчасність відображення первинних даних з обліку запасів у зведених документах та облікових регістрах, перевірити правильність ведення обліку виробничих запасів відповідно до нормативно-законодавчої бази, облікової політики, перевірити достовірність відображення залишків виробничих запасів з показниками фінансової звітності. Для проведення аудиту операцій з обліку виробничих запасів доцільно здійснювати у наступній послідовності (рис. 3.5).

При аудиті виробничих запасів, коштів та розрахунків можуть бути використані такі методичні прийоми:

- перевірка. Цим прийомом в обов'язковому порядку слід скористатися для перерахунку фактичної наявності запасів, перевірки видаткових (при реалізації) і прибуткових;
- аналіз при аудиті матеріально-виробничих запасів дозволяє порівняти дані облікових регістрів з даними відповідних рядків фінансової звітності;
- письмове пояснення особливо часто застосовується на організаційному етапі;
- анкетування, як і письмові пояснення, переважно застосовується на організаційному етапі. Воно допомагає оцінити ефективність системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, провести розрахунки аудиторських ризиків;
- тестування. Актуальність цього методичного прийому полягає в оцінці відповідності даних облікових регістрів і даних фінансової звітності.

– експертиза. Про доцільність запрошення експерта (наприклад, оцінювача) рішення приймає аудитор на основі свого професійного судження.

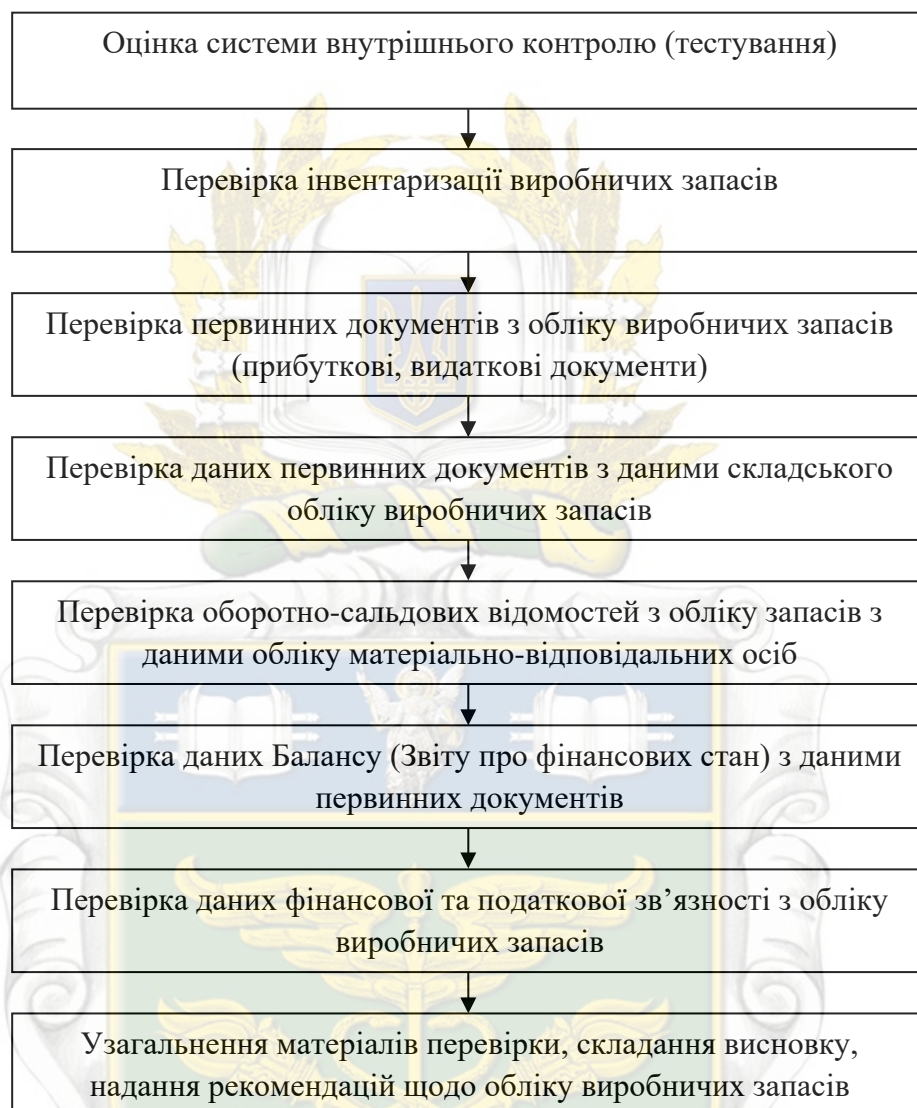

Рисунок 3.5. Послідовність проведення аудиту виробничих запасів

Під час аудиту запасів, коштів та розрахунків, аудитору необхідно ефективно та об'єктивно оцінити фінансову звітність організації і забезпечити належний рівень достовірності та надійності інформації, що міститься в звітах. Для цього необхідно використовувати аудиторські процедури, вони дозволяють аудитору сконцентруватись на областях, де існує високий ризик помилок або шахрайства, і встановити відповідні заходи для їх виявлення (рис 3.6).

Наведені дослідження стосуються зовнішнього аудиту. У внутрішньому аудиті ефективність аудиторських процедур буде вищою, оскільки за сучасного технічного і програмного забезпечення фахівці внутрішнього аудиту можуть

відслідковувати дані бухгалтерського обліку і первинних документів ще на стадії їх складання.

Рисунок 3.6. Процедури аудиту запасів, коштів та розрахунків

Це значно скорочує деталізовані процедури, орієнтовані на первинні документи і реєстри синтетичного й аналітичного обліку. За допомогою аналітичних процедур можна підвищити якість та інформативність аудиторської перевірки, а також зменшити обсяг витрачених людино-годин на її проведення. Це допоможе виявити недоліки системи менеджменту, обліку, причини, що їх зумовили.

Таким чином, основою для проведення аудиту запасів, коштів та розрахунків є застосування аудиторських процедур та прийомів. Їх використання зменшує рішень аудиторського ризику, підвищує якість проведення аудиту та зменшує час, який використовується для його проведення. Основними аудиторськими процедурами, які використовуються під час аудиту запасів, коштів та розрахунків підприємства є повторне обчислення та виконання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В роботі було узагальнено теоретичні положення і запропоновано рекомендації щодо удосконалення методики та організації аудиту запасів, коштів та розрахунків підприємства. В результат дослідження було сформовано наступні висновки:

В результаті аналізу наукових поглядів поняття «запаси» визначено як ресурси, які зберігаються на підприємстві з метою забезпечення безперервної роботи виробництва та надання послуг, а також оптимізації витрат на підприємстві. Наведено класифікацію грошових коштів як об'єктів обліку та основні етапи розрахунків з дебіторами. Запаси, кошти, розрахунки та політика управління цими активами важливі в першу чергу з позиції забезпечення безперервності й ефективності поточної діяльності підприємства. Встановлено, що від управління запасами, коштами та розрахунками буде залежати платоспроможність суб'єкта господарювання, рівень його рентабельності, рівень виробництва та реалізації продукції.

Товариство з обмеженою відповідальністю – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» засновано в 1997 році. Діяльність підприємства керується чинними нормативними актами, основним видом діяльності є виготовлення картонної продукції. Фінансово-господарська діяльність підприємства знаходиться на достатньому рівні оскільки спостерігається збільшення показнику чистого прибутку.

В ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» приділяється належна увага обліку запасів, коштів та розрахунків, облікова політика виступає основним джерелом інформації для управління цих складових підприємства. На підприємстві використовуються типові форми первинних документів. Важливу роль відіграють договори купівлі-продажу та інші їх види, рахунки фактури, накладні, акти прийняття, акти передачі, прибуткові та видаткові ордери, платіжні доручення, банківські виписки, касові книги тощо. Розглянувши ведення обліку запасів, коштів та розрахунків на підприємстві ТОВ - фірма «ЕГАСКО-ЛТД» можна зазначити, на найбільшу частку складають запаси, які протягом звітних періодів суттєво зростають. Бухгалтерські

записи руху запасів, коштів та розрахунків здійснюються на основі первинних документів.

В результаті організації та планування запасів, коштів та розрахунків було виявлено що ефективність використання цих активів на підприємстві знаходиться на задовільному рівні. Основними шляхами поліпшення показників ефективного використання запасів, коштів та розрахунків є економія матеріальних ресурсів, скорочення втрат у виробничому процесі, раціональне використання грошових коштів, запобігання зростанню дебіторської заборгованості. Раціональне й ефективне використання запасів, коштів та розрахунків сприяє збільшенню фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності, що у свою чергу дозволить підприємству бути конкурентоспроможним.

Результати проведеного аналізу показали, що на ТОВ – фірма «ЕГАСКО-ЛТД» запаси, кошти та розрахунки знаходяться на задовільному рівні. Запаси відповідають потребам підприємства і не перевищують оптимального рівня, що допомагає уникнути заборгованості та зайвих витрат на зберігання. Кошти на рахунку підприємства забезпечують необхідну ліквідність і здатність виконувати поточні зобов'язання. Розрахунки з дебіторами підтверджують, що підприємство вчасно сплачує свої зобов'язання та має стабільні відносини з покупцями.

В процесі аудиту були застосовані відповідні процедури та прийоми для перевірки достовірності, повноти та точності фінансової інформації, пов'язаної з запасами, коштами та розрахунками. Результати аудиту запасів, коштів та розрахунків на підприємстві допомагають забезпечити більш точний фінансовий облік, знизити ризики, покращити внутрішній контроль та сприяють забезпеченню стабільності та успішності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій О.О. Управління запасами на підприємстві: методи та підходи. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 5 (89). С. 4-11.
2. Бедринець М. Д. Фінанси підприємств: навч. посіб.: ЦУЛ. 2018. 292 с.
3. Березінов Ю. П., Березінова О. С. Управління оборотними засобами на підприємствах будівельної галузі. *Вісник Харківської національної академія міського господарства*. 2019.
4. Бершадська І. І., Тульчинська С. О. Напрями удосконалення управління прибутком на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. №6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/6.pdf (дата звернення 05.08.2023).
5. Білан Г. В., Писаренко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: КНЕУ. 2019. 40 с.
6. Бориченко О. В., Чернявський А. В., Остапчук Ю. Ю. Застосування методу головних компонент для оцінки рівня енергоефективності. *Вісник НТУ "ХП"*. 2018. № 16. С. 9 – 15.
7. Вовчик Н. Л. Управління ризиками і концепція ризик-орієнтованого внутрішнього контролю. *Вісник Інституту бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. № 3-4. С. 49-58.
8. Гвоздь М. Я. Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 6 (17). 840 с.
9. Головацька С. І. Теоретико-методичні засади обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління витратами. *Підприємництво і торгівля: збірник наукових праць*. Львів. 2019. № 25. С. 25-33.
10. Голубєва, О.Ю., Кузьмінський, І.Є. Взаємозв'язок між управлінням запасами та оптимізацією витрат на підприємстві. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 1 (85). С. 4-11.
11. Громов В. Я. Фінанси підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019.

12. Даценко Г. В. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії в системі регулювання діяльності підприємства . *Вісник Хмельницького національного університету. Економічна і суспільство: збірник наукових праць*. 2020. № 5. С 162-165. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=25451.pdf> (дата звернення 08.04.2023).

13. Даценко Г. В. Особливості організації фінансового контролю у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічна і суспільство: збірник наукових праць*. 2019. № 20. С 189-198. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/bitstream/123456789/7908/3/27.pdf>(дата звернення 01.05.2023).

14. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», освітньої програми «Економіка бізнес-підприємства». Київ. КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. 50 с. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/29806>(дата звернення 24.08.2023).

15. Ешкандаров С. Х., Ахмедов Х. Р. Ефективність управління оборотними засобами на підприємствах харчової промисловості. *Економіка та підприємництво*, 2020.

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 17.05.2023)

17. Карпушенко М. Ю. Прогнозування витрат комунального підприємства. *Вісник ХНУМГ ім. О.М. Бекетова: матеріали VII міжнар. наук.-практ. інтернет конф.* Харків. 2 грудня 2018 р.. URL:<https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/1855> (дата звернення 29.07.2023).

18. Козак Ю. М. Аналіз витрат на соціальну відповідальність підприємств та їх вплив на репутацію та фінансові результати. *Економічні науки. Облік і фінанси*. 2020. № 2.
19. Кононенко А. В. Взаємозв'язок між оборотністю засобів та рентабельністю підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2021.
20. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник. Дніпро. ДВНЗ ПДАБА. 2018. 102 с.
21. Кормилиця О.В., Новікова М.М. Управління запасами на підприємстві: теорія та практика. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 3 (87). С. 4-11.
22. Косенко, М. Аналіз ефективності безготівкових розрахунків в Україні. *Вісник Національного університету "Києво-Могилянської академія"*. 2020. URL:<https://ukma.edu.ua/analitychni-materialy/analitika/item/3252-analiz-efektyvnosti-bezhotivkovykh-rozrakhunkiv-v-ukraini-m-kosenko> (дата звернення 17.06.2023).
23. Котлярова В. Г. Ідентифікація та облік витрат на якість на промисловому підприємстві. *Професійний менеджмент у сучасних умовах розвитку ринку: матеріали доповідей VIII наук.-практ. конф.* Харків. 1 листопада 2019 р. 2019. 331 с.
24. Кравченко О. В. Аналіз витрат на інноваційні проекти та їх вплив на ефективність діяльності підприємства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2020. № 7.
25. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2018. №. 31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_31_19 (дата звернення 25.07.2023).
26. Круглова О. А., Козуб В. О., Козуб С. О. Якість прибутку як індикатор ефективності управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського наукового університету*. 2018. №28. С. 115 – 119.
27. Кузнецова І. В. Аналіз використання ресурсів на підприємстві. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2020. № 1.

28. Куцик П. О. Інтегрована система обліку і внутрішнього контролю в управлінні ринками: монографія. Львів. Видавництво ЛТЕУ. 2020. 280 с.
29. Кушик І. Л., Мартиненко В. П. Оцінка управління процесом формування прибутковості на підприємстві. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №17. С. 163 – 168.
30. Лукашенко В. М., Шевченко І. С. Моделювання оборотності запасів на підприємстві. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: збірник наукових праць*. 2019. № 3 (27). С. 133-141.
31. Малишева О. М. Визначення ефективності використання грошових ресурсів в банківській системі України. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2020. URL: <https://journals.iportal.com.ua/nbu-bank/article/view/1446>(дата звернення 05.08.2023).
32. Медвідь Л. Г. Управлінська звітність у системі внутрішнього контролю логістичних витрат. *Економіка і фінанси: науковий журнал*. 2018. № 2. 124 с.
33. Мельник О. Ю. Аналіз витрат на збереження енергії та енергоефективності на підприємствах. *Науковий вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2020. № 1.
34. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Дата оновлення 14.01.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>(дата звернення 15.06.2023)
35. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. Дата оновлення: 29.12.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> (дата звернення 17.07.2023)
36. Мулик Т. О. Інтегрована звітність підприємства: стан та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_40 (дата звернення 28.08.2023).

37. Назарова О. В., Шестакова Н.В. Оцінка ефективності управління запасами на промислових підприємствах. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 3. С. 161-170.

38. Насібова О. В., Бовкун Я. О. Прибуток підприємства як об'єкт управління. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6674>(дата звернення 14.09.2023).

39. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення: 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 03.04.2023).

40. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 30.03.2023)

41. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 09.04.2023)

42. Нестеренко О. О. Удосконалення облікової політики для цілей складання інтегрованої звітності в інформаційній системі підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 972-979.

43. Пархомиць М. К. Організація діловодства, документування операцій та документообігу: монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2018. 51 с.

44. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова правління Національний банк України від 29.12.2017 № 148. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> (дата звернення 20.05.2023)

45. Польова Т. В., Кравцов Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПрАТ "БОНДАРІВСЬКЕ". *Ефективна економіка*. 2018.

№10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf(дата звернення 05.08.2023).

46. Савченко, О.В. Грошові кошти в економічній теорії: сутність та роль. *Економіка та прогнозування*. 2020. №2. С. 52-65.

47. Скребньов І. В. Розроблення системи управління запасами підприємства (ТОВ «ОВК-Системи»): магістерська робота. Київ: КПТІ імені І. Сікорського. 2018. 118 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25093>(дата звернення 03.05.2023).

48. Стрішенець О. М. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. С. 58 – 65.

49. Тарасенко Н. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000. 2019. 444 с.

50. Терещенко І. С. Роль аналізу витрат в управлінні фінансами малих і середніх підприємств. *Науковий вісник Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*. 2020. № 1.

51. Токарська А. А. Методичні аспекти аудиту коштів та розрахунків. Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих: матеріали XII всеукр. студент. наук.-практ. конф. (Вінниця, 20 квітня 2023 р.). Вінниця. 2023. №169. С. 492-500. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb14_169.pdf (дата звернення 05.05.2023).

52. Токарська А. А. Основні аспекти аудиту запасів підприємства. Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали XI всеукр. наук.-практ. інтернет конф. (Вінниця, 22 березня 2023 р.). Вінниця. 2023. С. 470-477. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf22_03/zb2.pdf (дата звернення 15.04.2023).

53. Харченко В. І., Харченко І. О. Методичні підходи до оцінки оборотності запасів підприємства. *Вісник Національного університету біоресурсів*

і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2020. № 309. С. 69-80.

54. Харченко О. І., Бойченко В. А. Оборотність запасів як показник ефективності управління запасами на підприємстві. *Вісник Державного університету інфраструктури та технологій. 2020. № 45. С. 98-105.*

55. Харченко О. І., Бойченко Г. В. Оцінка ефективності управління запасами за допомогою показників оборотності запасів та періоду обороту запасів. *Економіка та держава. 2021. № 10. С. 36-41.*

56. Хринюк О. С., Бова В. А. Прибуток як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка. 2018. №3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6167> (дата звернення 13.09.2023).*

57. Хринюк О. С., Середюк Ю. М. Управління прибутковістю підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2021. №26. С. 141 – 151.*

58. Хринюк О. С., Середюк Ю. М., Управління процесом формування прибутку підприємств в сучасних умовах. *Львівська економічна фундація: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 30 січня 2021 р.). Львів. 2021. 152 с.*

59. Черкасова М. М., Кургузова О. А. Вплив оборотності засобів на ефективність фінансового управління підприємством. *Економічні науки. 2019.*

60. Шкарупа, О.В. Функції грошей в умовах цифрової економіки (Functions of money in the digital economy). *Економіка та прогнозування. 2020. №4(1). С. 65-76.*

61. Шматковська Т. О., Муран А. Я. Облік в системі управління оборотними активами підприємства. *Економічні науки. Причорноморський економічний вісник. 2019. № 3 (14). С. 1-6. UKR: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/74.pdf (дата звернення 16.06.2023).*

62. Шматковська Т. О., Муран А. Я. Облік в системі управління оборотними активами підприємства. *Економічні науки. Причорноморський*

економічний вісник. 2019. № 3 (14). С. 1-6. UKR: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/74.pdf (дата звернення 12.05.2023).

63. Шматковська Т. О. До проблематики забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2016. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/18.pdf (дата звернення 27.08.2023).